

SENNE ROUFFAER

DOOR
PETER ANTHONISSEN

Met dank aan Ilse Boogers en Leen Broeckx voor de research.

KRITISCH THEATER LEXICON

VLAAMS THEATER INSTITUUT
1996

HET KRITISCH THEATER LEXICON IS EEN REEKS PORTRETTEN VAN
BELANGRIJKE THEATERMAKERS UIT DE TWINTIGSTE EEUW.
DE PORTRETTEN WORDEN GEMAAKT IN OPDRACHT VAN HET
VLAAMS THEATER INSTITUUT EN DE VIER UNIVERSITEITEN:
U.I.ANTWERPEN, UNIVERSITEIT GENT, K.U.LEUVEN, V.U.BRUSSEL.
DEZE PUBLICATIE MAAKT DEEL UIT VAN EEN OMVATTEND
HISTORISCH PROJECT ROND DE PODIUMKUNSTEN IN VLAANDEREN
IN DE TWINTIGSTE EEUW. DE REDACTIERAAD BESTAAT UIT
THEATERWETENSCHAPPERS VAN DE VIER UNIVERSITEITEN EN
MEDEWERKERS UIT DE THEATERSECTOR. DE PUBLICATIE GING VAN
START IN SEPTEMBER 1996.

BIOGRAFIE

De naam 'Rouffaer' is in Vlaanderen onlosmakelijk verbonden met de wereld van theater, film en televisie. Dit is in eerste instantie te danken aan Felicien 'Senne' Rouffaer, maar ook twee van zijn vier zoons droegen bij tot de verspreiding van de naam: Peter (°1949) als acteur en docent, Vincent (°1951) als televisie- en filmregisseur. Zijn nicht Greet Rouffaer (°1958) is eveneens actrice.

De theaterdynastie vindt echter haar oorsprong bij Senne Rouffaer zelf, geboren op 19 december 1925 in Kapellen bij Antwerpen. Zijn vader is beroepsmilitair. Als twaalfjarige gaat de jonge Senne Rouffaer naar het internaat van het aartsbisschoppelijk Klein Seminarie van Hoogstraten waar hij Grieks-Latijn studeert. 'Een volmaakt verloren tijd', zei hij later¹. Toch is het in het zogenaamde 'pastoorsfabriekske' dat hij actief interesse krijgt voor toneel. Dat is te danken aan Ast Fonteyne, die in Hoogstraten, net als op zoveel andere plekken in Vlaanderen, voordrachtleraar is. Onder zijn leiding treedt Rouffaer tweemaal per jaar op in een schoolvoorstelling.

Na de oorlog studeert hij Germaanse Filologie aan de Katholieke Universiteit te Leuven. Zijn studies worden echter door zijn legerdienst onderbroken. Hij zet zijn opleiding verder aan het Koninklijk Conservatorium van Antwerpen, waar hij toneel studeert. Parallel hiermee volgt hij les bij choreografe Lea Daan, die hem de koppeling van emoties aan bewegingen en de interesse voor het menselijke bedrijf bijbrengt. In dezelfde periode figureert hij af en toe in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg in Antwerpen.

Professioneel moet hij genoeg nemen met een baantje als bediende in de Kredietbank in Antwerpen. Op een dag staat Ast Fonteyne aan Rouffaers loket met de opmerking: 'Wat doe jij hier? Jij hoort hier niet.' Door toedoen van Fonteyne gaat Rouffaer dictieles geven aan scholen in onder meer Diest, Hoogstraten, Mol, Geel, Tienen en Mortsel. Fonteyne spoort hem ook aan voordracht te gaan studeren aan het Koninklijk Conservatorium van Gent.

Als acteur is Rouffaer uitsluitend werkzaam in het amateurtoneel, tot hij wordt aangesproken door Rik Jacobs, directeur van het Reizend Volkstheater (RVT), die hem een contract aanbiedt. In een periode dat het RVT, samen met de schouwburgen in

Antwerpen en Brussel, tot het kleine kransje professionele theaters behoort, kan Rouffaer moeilijk anders dan op het aanbod ingaan. Van 1951 tot 1956 is hij derhalve als acteur verbonden aan het RVT. Hij zal er later terugkeren als regisseur, maar aan de pioniersdagen houdt hij vooral de herinnering van een harde leerschool over: 'We hotsten gans Vlaanderen rond. Dagen van zestien uur.'²

In 1956 wordt Vic De Ruyter directeur van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg in Brussel. Senne Rouffaer doet auditie, en wordt aangenomen: veertig jaar maar amper twee directiewissels later maakt hij nog steeds deel uit van het gezelschap. 'Ik heb me altijd goed gevoeld in de KVS. Er was 'joy of working'. Ik heb in de KVS niet zoveel dingen tegen mijn zin gespeeld. (...) En tegen de tijd dat iedereen theater speelde, met alle mogelijke facetten en vormpjes en nog andere ideetjes, en er dus kansen waren om te free-lancen, tegen die tijd had ik daar echt geen zin meer in.'³

Bij de KVS leert hij het toen courante, maar heftische weekstelsel kennen: elk stuk staat er ongeveer een week op het programma. Vic De Ruyter begint hieraan te sleutelen, en slaagt er al vlug in om eenzelfde productie vier weken ononderbroken te spelen: een revolutie voor die tijd. Rouffaer: 'Vaak bleef de zaal na veertien dagen leeg. Voor ons, acteurs, leek een periode van vier weken eindeloos.'⁴

Tijdens de jaren zestig is Rouffaer op vele fronten actief. In de eerste plaats in de KVS, maar daarnaast treedt hij als gastacteur op in de Antwerpse KNS, en bij verschillende Nederlandse gezelschappen: Ensemble, Globe en Theater Arnhem. Ook zijn film- en televisiecarrière neemt in die jaren een hoge vlucht. Een bekende Vlaming avant la lettre wordt hij in 1964 als Kapitein Zeppos uit de gelijknamige BRT-jeugdserie. De hoofdrol in de film *De man die zijn haar kort liet knippen* (1965) is het startsein voor een jarenlange samenwerking met cineast André Delvaux.

Wanneer zijn vroegere collega Nand Buyl de artistieke leiding van de KVS op zich neemt (1972-1992), profileert Rouffaer zich meer en meer als regisseur, met meer dan dertig KVS-voorstellingen tot gevolg. Ook de draad van het lesgeven neemt hij weer op: van 1970 tot 1975 als docent voordrachtskunst aan het Koninklijk Conservatorium van Antwerpen, en na 1975 als docent toneel aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel, waar hij ook de leiding van de toneelafdeling in handen neemt.

Ondertussen vallen hem verschillende prijzen als teken van officiële erkenning te beurt. In 1966 wordt hij gelauwerd met de Helenaprijs als beste acteur voor zijn hoofdrol in *Marat/Sade* (KVS). In 1985 ontvangt hij de Thaliaprijs als beste regisseur voor *Driekoningenavond* (KVS) en *Ieder zijn waarheid* (KVS), een jaar later gevolgd door de Jan Oscar de Gruyterprijs voor zijn regie van *Wilde honig* (KNS). Ook als filmacteur vallen zijn prestaties in de smaak. In 1987 wordt hij op het Filmfestival van Barcelona bekroond als beste acteur voor zijn hoofdrol in *Het gezin van Paemel*. In 1992 volgt de Plateauprijs als beste acteur voor zijn vertolking in *Minder dood dan de anderen*.

Met het aantreden van Franz Marijnen als intendant van de KVS in 1993 blijft Senne Rouffaer trouw op post. Als docent is hij inmiddels met pensioen, ook als regisseur doet hij het rustiger aan. Het laat hem toe zich te concentreren op datgene waar het voor hem bij begonnen is: het acteurschap. Eind 1995 wordt hij, bij zijn zeventigste verjaardag, door de KVS in de bloemetjes gezet, en door de BRTN geëerd met een speciaal aan hem gewijde uitzending van het programma Ziggurat.

ARTISTIEKE CONTEXT EN OPVATTINGEN

De artistieke context: de Koninklijke Vlaamse Schouwburg

Het is verleidelijk een acteur die veertig jaar lang aan eenzelfde gezelschap verbonden is, volledig met dat huis te identificeren. In het geval van Senne Rouffaer is dat onrechtvaardig in die zin dat hij zich nooit klakkeloos heeft aangesloten bij het traject dat 'zijn' gezelschap volgde (zie later in de bespreking van zijn oeuvre), en regelmatig een kritisch geluid heeft laten horen. Zo zei hij in 1986: 'Kwaliteit is de enig mogelijke oplossing voor de theatercrisis. De KVS mist de boot door enerzijds flauwekul te brengen en anderzijds door het nalopen van trends.'⁵

Aan de andere kant is Rouffaer ook de man die sinds 1956 vele stormen in de KVS heeft overleefd, en er zich nog steeds thuis voelt, gehecht als hij is aan het repertoiretheater. Zo wordt de geschiedenis van de KVS toch een beetje die van Senne Rouffaer, en vice versa. De probleemvraag luidt echter: welke geschiedenis? Zoals dramaturg Erwin Jans opmerkt in de KVS-uitgave *Groeten uit Brussel*: 'Het is nog steeds wachten op een geschiedschrijving vanuit het perspectief van de grote schouwburgen zelf.'⁶

De constante in die veertig jaar is dat de KVS zich is blijven opwerpen als de aanhouder van het burgerlijk realisme in 'de grote zaal', aanvankelijk met groot succes, later met tanende impact, naarmate de huisstijl minder een artistieke keuze wordt, en steeds meer een tot routine verworden verworvenheid.

Wanneer Senne Rouffaer in 1956 tot het ensemble van de KVS toetreedt, beleeft het gezelschap een sleutelmoment. In dat jaar neemt Vic De Ruyter de leiding van de KVS in handen. Hij moet zich tevreden stellen met een voorlopig onderdak in de kleine Beursschouwburg, in afwachting van de restauratie van zijn eigen schouwburg na de brand van 1955. Tot de collega's van Rouffaer in die periode behoren acteurs en actrices als Dora van der Groen, Ivonne Lex, Nand Buyl, Anton Peters, Paul Cammermans en Wies Andersen. De keuze voor het vierwekenstelsel is een weloverwogen stap naar meer kwaliteit: De Ruyter creëert openingen naar toneel dat meer was dan goed gedeclameerde tekst, en engageert regisseurs als Jo Dua die ook aandacht beste-

den aan de scenografie en de fysieke aspecten van het spel. Daarnaast verliest hij zijn publiek niet uit het oog, en programmeert hij voor elk wat wils met als doel 'culturele ontspanning', wat weerspiegeld wordt in alsmaar stijgende publiekscijfers.

De Ruyters opvolger Nand Buyl vertaalt dat motto als 'publieksvriendelijk' en volgt een beproefd recept waardoor elk KVS-seizoen wel één of meer van de volgende ingrediënten bevat: zwaar-gewichten uit het klassieke repertoire (Shakespeare, Molière ...), thrillers die aan Broadway of West End worden ontleend, Parijse boulevardkomedies, en af en toe oorspronkelijk Nederlandstalige stukken. De kritiek op de bestofte, risicoloze aanpak neemt toe. Wanneer begin jaren tachtig de theatervernieuwing op andere, kleinschaliger plekken op gang komt, verzeilt de KVS, samen met de andere grote schouwburgen KNS en NTG, in een legitimatiecrisis. Hun voortbestaan zelf is onderwerp van discussie. In 1988 maakt Geert Opsomer in *Etcetera* volgende analyse: 'In geen enkele van de traditionele taken van het repertoiretheater hebben de A-gezelschappen een monopolie opgebouwd: het brengen van grote zaalproducties met grote middelen, theater maken voor een groot publiek, een overzicht geven van het wereldrepertoire, educatieve functies, cultuurspreiding en democratisering, overdracht van een theatercanon, aandacht voor eigen dramaturgie ... Ook de sociale functie (...) spreekt niet meer aan in haar oude vorm.'⁷

Sinds 1993 is het aan intendant Franz Marijnen om op die kritiek een antwoord te formuleren. Eén van zijn eerste ingrepen betreft een verjonging van het ensemble, die Senne Rouffaers positie echter niet in gevaar brengt. Ondertussen is de KVS meer dan louter een theatergezelschap geworden, wat Rouffaer onder meer de kans biedt aan te treden als recitant in poëzieprogramma's. Het oeuvre waar Marijnen als regisseur zelf aan werkt in de KVS, profileert zich als neoklassiek theater dat sterk geënt is op lectuur en interpretatie van de tekst.

De artistieke opvattingen van Senne Rouffaer

Ondanks het feit dat Senne Rouffaer geen theatertheoreticus is, komt er uit diverse interviews een man naar voren met een klare kijk op de verschillende deelaspecten van het creatieproces. Opvallend is dat hij door de jaren heen consistent gebleven is in

zijn opvattingen: hieruit spreekt de schijnbaar tijdloze evidentie van een theatercanon, die voorbij lijkt te gaan aan de bevraging die de kunstvorm sinds de jaren zestig heeft doorgemaakt. Bij Rouffaer is de consistentie vooral teken van toewijding aan en geloof in een reeds vroeg in zijn carrière ingeslagen pad.

Het gesproken
woord

Dat Senne Rouffaer dankzij Ast Fonteyne de theatermicrobe te pakken kreeg, uit zich in zijn voorliefde voor het gesproken woord, niet alleen als acteur, ook als lesgever. Was voor Fonteyne, in het spoor van de Vlaamse taalontvoogding, 'het bezit van eene beschaafde omgangstaal onderdeel van een beschaafder levensvorm en levensstijl'⁸, voor Rouffaer staat spreken voor 'de grote verbinding tussen mensen'. Hieruit blijkt het humanisme dat Rouffaers theaterbenadering doordrenkt: 'Niet om mekaar direkt te begrijpen, maar om dingen te kunnen zeggen. Via het spreken kunnen we onze problemen, onze emoties uitdrukken. Emotie is een betrokkenheid bij de dingen — niet alleen cerebraal — 't is meer een totaliteit, een ervaring.' Een woord kan voor Rouffaer zo rijk zijn aan connotaties dat het hem aan de paddestoel van een atoombom doet denken: 'Een kleine kern van je denken stort zich uit in een woord en dat groeit en groeit alsmaar ... Woorden zoals: vader, moeder, bloed, kinderen, familie, haat, liefde zijn ingevuld door miljarden en miljarden mensen, generaties en generaties die de woorden stuk voor stuk gesproken hebben in onze evolutionaire ontwikkeling. Die ervaringen liggen gecondenseerd in teksten, complex, geladen, gedreven.'⁹ Die onpeilbare rijkdom maakt de taak van de acteur er niet eenvoudiger op, zeker niet na zijn zeventigste verjaardag: 'Vandaag ervaar ik veel meer wat rond en achter en boven de tekst hangt. Psychologische elementen, metaforen, menselijke gedragingen — hoe ouder ik word, en misschien dus ook hoe wijzer, hoe groter en ingewikkelder het landschap onder de woorden wordt. En hoe wanordelijker dan ook voor mijn geheugen.'¹⁰

De acteur

Uit vele interviews met Senne Rouffaer spreekt een haast religieus ontzag voor het theater: 'Toneelspelen is de hoogste bezigheid die men zich maar kan indenken. Het is het samengaan van hartstocht en verfijning, de schoonheid of de gruwel van een tekst, de intelligentie van een regisseur, de samenhangigheid van een groep spelers.'¹¹ Wie hier als acteur aan wil deel hebben, moet 'een bijna boeddhistische openheid verwerven'¹². Over het gebrek aan

spiritualiteit bij zijn Vlaamse collega's durft Rouffaer zich al eens opwinden: 'Acteurs zouden zich bewust moeten zijn dat zij bezig zijn het spel te spelen van het hele menselijke bedrijf, "la condition humaine". De motivering en de impulsen moeten verder reiken dan de zichtbare, hoorbare, sensueel waarneembare werkelijkheid.'¹³ 'La condition humaine' is een vaak voorkomende term bij Rouffaer, waaruit eens te meer blijkt dat de mens in zijn theateropvattingen centraal staat. 'Het gaat om het wezenlijke, om de ideeën, om het menselijke, om een stuk "condition humaine" die we gestalte zien krijgen.'¹⁴ Aan de acteur de taak om die mens op de bühne te brengen: 'Het is alleen een kwestie van verbeelding. Je moet begrijpen en aanvoelen wat er omgaat in het personage dat je vertolkt.'¹⁵

Vanuit zijn voorliefde voor het gesproken woord, wekt het geen verbazing dat Rouffaer de taal als de ingang tot het personage beschouwt. Eerste stap bij de opbouw van een rol is het onophoudelijk lezen van de tekst: 'Die tekst is een vreemd lichaam, want zelf spreek of schrijf je niet op die manier. Je trekt die binnen in je hersens, je past hem aan aan jezelf. Dat doe je tot je alle relaties, tussen de woorden, tussen de gedachten, van a tot z doorhebt.'¹⁶ Vervolgens moet de acteur die inzichten vertalen naar een publiek toe: 'Het gaat erom dat de mensen in de zaal iets herkennen, iets ontdekken in die figuur. (...) Akteren is dan een kwestie van keuze in je middelen om dingen te tonen en duidelijk te maken. (...) Je moet zoeken welke gevolgen je keuzes teweegbrengen. (...) Je mag daarbij nooit de bedoeling van het personage en het stuk uit het oog verliezen.'¹⁷ Het resultaat moet herkenbaar, waarheidsgetrouw zijn: 'Een acteur zou even authentiek moeten spreken als een gewoon mens.'¹⁸ In dat verband haalt Rouffaer graag de anekdote over Laurence Olivier aan die, toen hem gevraagd werd wanneer hij klaar was om Hamlet te spelen, antwoordde: 'Als ik adem zoals Hamlet.'

Zoals bij vele acteurs van zijn generatie is ook in de houding van Rouffaer de invloed van Konstantin Stanislavski te merken, die bovenal authenticiteit in het theater nastreefde. Een voorbeeld hiervan is volgend fragment uit diens *Lessen voor acteurs*: 'Alles wat we vragen van een acteur is dat hij op het toneel leeft volgens natuurlijke wetten. Maar vanwege de omstandigheden waarin een acteur zijn werk uitoefent, is het veel makkelijker voor hem om zijn natuur geweld aan te doen dan als een natuurlijk mens te leven. Dus moeten we middelen zien te vinden waar-

mee we tegen deze neiging tot misvorming kunnen strijden en dat is de basis van ons zogenaamd “systeem”.¹⁹ Ook Rouffaers stelling dat een acteur nooit de bedoeling van het personage en het stuk uit het oog mag verliezen, sluit aan bij Stanislavski’s ideeën over de ‘through line’ en ‘ruling idea’ die de samenhang van een theatervoorstelling garanderen: ‘In een stuk moeten de totale stroom van individuele, kleinere doelstellingen en alle verbeelde gedachten, gevoelens en handelingen van een acteur tezamen de hoogste doelstelling van een plot ten uitvoer brengen. De gemeenschappelijke band moet zo hecht zijn, dat zelfs het meest onbetekende detail overbodig of fout zou blijken, wanneer het geen verband houdt met de hoogste doelstelling.’²⁰

Toch houdt Rouffaer ook voor andere benaderingen van het acteren de deur open, want, zo zegt hij, ‘één methode om een rol op te bouwen bestaat niet’²¹. A priori zouden de middelen waar een acteur een beroep op kan doen, ook kunnen slaan op de veelere Britse aanpak om, naast Stanislavski’s interne, tevens externe gegevens te betrekken in de opbouw van een personage.

De opleiding Ook al heeft Senne Rouffaer een carrière als docent achter de rug, tegenover de mogelijkheid acteren te kunnen leren staat hij sceptisch: ‘Je kan het toch niet leren. Je kan iemand een zekere techniek bijbrengen. Je kan iedereen piano leren spelen als de vingers ook maar een beetje normaal zijn. Maar een pianist maken kan je niet. (...) Dat is voor toneel net hetzelfde.’²² De taak van een conservatoriumopleiding ligt dus elders: ‘Opleiding is in de eerste plaats destructief: je moet er van alles weer afkrabben.’²³ Iemand via de opleiding opnieuw bij de verwondering brengen die hij of zij als kind beleefde: ‘Een acteur moet naar die periode terugrijpen. Als kind waren je gevoelens puur, hevig.’²⁴ Ook voor de ervaren acteur blijft het overigens zoeken, is acteren een ‘ervaringswetenschap’²⁵: “In het teater begint de wereld om de zes weken opnieuw. Je weet hoe je aan een stuk begint. Je zou truuks of handige middeltjes kunnen gebruiken. Maar nooit zijn twee manieren om in een teatervoorstelling te spelen dezelfde.”²⁶ Ook als docent stelt Rouffaer niet één bepaalde methode voorop, al noemt hij in een gesprek met Luk Van den Dries ‘toch ook Stanislavski waarmee het Brusselse programma de meeste affinititeiten heeft’²⁷.

Voor Senne Rouffaer is de essentie van regisseren ‘een basisidee voor een voorstelling formuleren, en daar een kollektief van mensen aan laten meewerken’. Het vertrekpunt is eens te meer de tekst: ‘Regisseren doe ik graag als ik de “rode draad” van een stuk vind. Ik graaf naar de essentiële betekenis die een schrijver in zijn stuk heeft gelegd.’ Dit sluit een eigen interpretatie geenszins uit: ‘Ook wat grote auteurs als Shakespeare, Ibsen of Tsjechov hebben neergeschreven is de neerslag van hun ervaringswereld. Hun denkmachine is niet te achterhalen. Daarom mag een regisseur hun werk ook interpreteren, als zijn interpretatie maar konsekvent is.’²⁸

Van het grootste belang is dat de neuzen van alle deelnemers aan het productieproces in dezelfde richting staan. In de steracteur gelooft Rouffaer niet: ‘In een ideale troep moet de man die alleen maar het persoonlijk succes zoekt, de jager op open doekjes, eruit. (...) Als ik van een ding overtuigd ben, is het dit: de toneelspeler moet de hele opzet, het hele spel dienen.’²⁹ Een regisseur moet de acteurs zo lang stimuleren en voeden tot ze op eigen kracht, vanuit een persoonlijke betrokkenheid met de realiteit van de tekst, kunnen werken.³⁰

Zijn lange carrière bij de KVS verraadt het reeds: Senne Rouffaer is een voorstander van repertoiretheater in de letterlijke betekenis van het woord. Dit heeft niet alleen met zijn bewondering voor een auteur als Shakespeare te maken. De meerwaarde van repertoire ligt voor Rouffaer ook in ‘het zorgen voor een continuïteit’, zodat een publiek telkens opnieuw met de theatercanon in aanraking komt, ‘waardoor je een evolutie van de stijlen en van het werk van de acteurs en de regisseur kan volgen’, “waarbij het toneelbeeld en het toneelspel telkens de nieuwe, geëvolueerde mentaliteit van de tijd weerspiegelt.”³¹ Repertoire heeft dus zowel een tekst-eigen kwaliteit als een bakenfunctie doorheen de theatergeschiedenis.

Bij geëngageerd of didactisch theater heeft Rouffaer zijn bedenkingen: ‘Teater heeft geen verbeterende of waarschuwendende taak, vind ik. De sociale functie van teater is heel ingewikkeld. Teater toont mensen zoals die vandaag zijn. Ik weet niet met welke bedoeling teater dat doet: het gebeurt doodgewoon.’ Elders nuanceert Rouffaer dit door, net als Stanislavski, een onderscheid te maken tussen het leven in de realiteit en het leven

De regisseur

Het repertoire

Theater en maatschappij

in de kunst: 'Het realisme van de herkenbaarheid is nog geen natuurlijk realisme. Het teater zelf is niet realistisch. Teater speelt zich zowel aan het maatschappelijk gebeuren als aan de fantasie. (...) De onwerkelijkheid van het teater is dus geen negatie van de dagelijkse werkelijkheid. Teater is of een vergroting of een verkleining daarvan, maar alleszins een verduidelijking.'³²

Film en televisie

De hoeveelheid rollen die Senne Rouffaer voor film en televisie heeft gespeeld, staan hem toe een vergelijking te maken met het theater. Wat op de filmset ontbreekt, is de autonomie die een acteur in het theater koestert: 'De materialiteit van het gebeuren is totaal afwezig. Je passeert door een medium, terwijl je in teater het medium zelf bent. Voor film moet je als het ware door een machine.' Parallel hiermee is de wisselwerking met het publiek in het theater veel directer: 'Je weet wanneer je de toeschouwers verliest of wanneer ze met je méé lopen. (...) Bij film weet je dat maar achteraf. (...) Dat wil echter niet zeggen dat ik iets heb tegen film. Maar je zit er met zovele ingrediënten, waar je geen vat op hebt.'³³

BESCHRIJVING VAN DE ARTISTIEKE LOOPBAAN

Senne Rouffaer als acteur

De aan 'The Saint' en andere James Bonds verwante figuur van Kapitein Zeppos, het typisch Britse flegma en aristocratische tintje dat hem als persoon kenmerken, zijn vele Shakespeare-vertolkingen, ... : het is verleidelijk om Senne Rouffaer als acteur in een Angelsaksische theatertraditie te plaatsen. Niet voor niets schreef Gerrit Six bij Rouffaers zeventigste verjaardag: 'In Engeland zou een acteur van zijn formaat al lang met "sir" aangesproken worden, maar hij heeft al van nature iets *every inch a gentleman*, een adel van de ziel, die hij in zijn rollen blootlegt.'³⁴

Algemeen

Die situering klopt mijns inziens niet helemaal wanneer ze betrekking heeft op Rouffaers aanpak van een personage. Acteurs als Sir Laurence Olivier of Sir Alec Guinness bouwden hun rollen immers voornamelijk op basis van uiterlijke elementen op. Olivier zegt hierover zelf in *Actors on acting*: 'I'm afraid I do work mostly from the outside in. I usually collect a lot of details, a lot of characteristics, and find a creature swimming about somewhere in the middle of them.' Het resultaat dat hij beoogt, is wel identiek aan dat van Rouffaer: ' (...) as long as you achieve the result of, don't let's call it naturalism, don't even let's call it realism, let's call it truthfulness, that it doesn't matter which method you use.'³⁵

Ook al staat Rouffaer, zo zegt hij, open voor wat verschillende acteermethodes kunnen aandragen, uit zijn werk valt af te leiden dat hij eerder van binnenuit te werk gaat. Dat betekent niet dat Rouffaer niet uitblinkt in lichaamsbeheersing, integendeel. Als yogaliefhebber is Rouffaer steeds een toonbeeld geweest van de *mens sana in corpore sano*, wat hem reeds vroeg in zijn carrière onderscheidde van zijn fysiek minder bedeelde collega's, een euvel waar het Vlaamse theater tot na de jaren vijftig erg onder leed. Johan Thielemans blikt terug in Etcetera: 'Vanaf dat moment ging de lichaamsbeheersing gestaag vooruit. Enkele jaren later kon Senne Rouffaer als Hamlet zelfs geloofwaardig blijven tot in de finale scherm-scène toe.'³⁶ Dat Rouffaer de fysieke kant van het acteren beheerst, houdt echter niet in dat de klemtoon in zijn spel daar komt te liggen. Zelfs in een avontu-

renserie als *Kapitein Zeppos* valt het op dat Rouffaer geen fysiek acteur is. In het theater staat hij evenmin bekend als de man van de grote bewegingen.

Wat hem wel kenmerkt, zijn een afgemeten dictie, een neiging tot retoriek, een zorgvuldige rolopbouw, en een grote veelzijdigheid. Rouffaers dictie vertoont nog de sporen van zijn leraar Ast Fonteyne, met typische, nauwkeurig geplaatste accenten, niet alleen per woord, ook per lettergreep. De wat temperende stemcontrole die Rouffaer hier tegenover plaatst, heeft een nooit exuberante, maar steeds merkbare dynamiek tot gevolg, die een Rouffaerzin een golfbeweging meegeeft met een vaak dalende intonatie naar het einde toe.

Hieraan gekoppeld is Rouffaer een late erfgenaam van de retorische acteertraditie, die het positieospel van de acteur ten dienste stelt van de goede verstaanbaarheid van de tekst. De momenten dat Rouffaer zich in zijn lichaamshouding niet langer bewust toont van de aanwezigheid van het publiek, zijn eerder zeldzaam te noemen.

Tegelijkertijd is het duidelijk dat Rouffaer, wat rolopbouw betreft, een psychologische aanpak à la Stanislavski verkiest. Het verzoenen van deze soms moeilijk te rijmen tradities kan Rouffaers soms zichtbaar noeste arbeid op de Bühne verklaren. Uit zijn verschijning is de beroepsernst zelf af te lezen waarmee hij aan een rol werkt en de juiste emotie bij het juiste woord zoekt. Soms remt die methode hem af, en blijft Rouffaer als acteur te erg in zichzelf gekeerd, zodat zijn communicativiteit te wensen overlaat. Op andere momenten weet hij retoriek en naturalisme tot een samenhangend geheel te smeden, en leidt zijn arbeid tot de creatie van een personage als authentiek levend wezen. Hierin toont hij vaak een voorkeur voor de twijfel en de kwetsbaarheid die de mens eigen zijn.

De ingehouden kracht die Rouffaer dan typeert, ligt aan de basis van zijn veelzijdigheid. Vic De Ruyter deelde hem in de KVS in bij de groep van acteurs die de zogenaamde ‘ernstige’ stukken of ‘religieuze spelen’ voor hun rekening namen. Met komedies of – met de woorden van De Ruyter – ‘kermispelen’ kwam Rouffaer dus niet gauw in aanraking. Later dook hij toch af en toe in komedies op. De manier waarop hij een rol sober en minutieus aftast en vasthoudt, rendeerte verder in zijn filmwerk, niet in het minst bij André Delvaux. Het maakt van Senne Rouffaer, wat Louis Jouvét zou noemen, een *comédien*, die in principe alle

rollen aankan, niet een acteur, die een rol uitsluitend aan zijn eigen persoonlijkheid aanpast.

De palmares aan Shakespeare-vertolkingen die Senne Rouffaer op zijn naam staan heeft, kent in Vlaanderen wellicht zijn gelijke niet. De continuïteit ervan is te vergelijken met die van Britse monumenten als de hoger genoemde Olivier en Guinness of andere ‘sirs’ als Michael Redgrave en John Gielgud. Het unieke ligt bij Rouffaer niet alleen in de kwantiteit maar ook in het feit dat hij op een paar momenten in zijn carrière de gelegenheid heeft gehad eenzelfde rol opnieuw op te nemen, of dat hij eenzelfde stuk als acteur én als regisseur beleefde. Als acteur vertolkte Rouffaer rollen in *Love's labour's lost* (1952), *The taming of the shrew* (1958), *Much ado about nothing* (1959), *The merchant of Venice* (1961 en 1966), *Hamlet* (1962, hernomen in 1963), *As you like it* (1963), *Richard III* (1964), *Romeo and Julia* (1965), *Othello* (1967), *Macbeth* (1970), *The tempest* (1978 en 1996), *The winter's tale* (1988), *King Lear* (1993) en *Measure for measure* (1994). Voeg daar zijn regies bij van *Measure for measure* (1971), *Hamlet* (1972), *As you like it* (1973), *The taming of the shrew* (1975), *The merry wives of Windsor* (1977), *Twelfth night* (1984) en *The merchant of Venice* (1986), en Rouffaer kan terecht beschouwd worden als Shakespeare-specialist.

Wat spreekt hem aan in de Engelse meester? ‘Zijn verwoording van toestanden staat op een zeer hoog “intellectueel” niveau en tegelijkertijd weerklinkt een poëtische taal, die erin slaagt op een zeer herkenbare manier te formuleren. Hoe kan je duidelijker en simpeler zeggen wat iemand denkt die met zelfmoordneigingen rondloopt als bijvoorbeeld Hamlet: “To be or not to be”. Als je wil omschrijven wat er bedoeld of gedacht wordt, heb je al een half boek.’³⁷

Onder de Shakespeare-rollen die Rouffaer kan voorleggen, bevinden zich mijlpalen uit de theatergeschiedenis als Hamlet, Macbeth, Shylock, Richard III, Jago, Romeo en Prospero. In deze vertolkingen is Rouffaer op zijn best, wordt wel eens beweerd. Het heeft wellicht te maken met zijn eigenheid als acteur: figuren als Hamlet en Prospero staan eenzaam in het centrum van hun wereld, en vragen om de doorwrochte, consequente interpretatie waar Rouffaer graag aan werkt. Bovendien komt, meer dan in praatstukken, Rouffaers non-conversationele stijl tot zijn recht in

Shakespeare-
vertolkingen

de monologen van deze eenlingen, die in hun omgeving weinig meer vinden dan richtingaanwijzers naar een onvermijdelijke afloop.

Het is boeiend om Rouffaer zelf aan het woord te laten over de rollen die hij meer dan eens heeft gespeeld. Zelf noemt hij de Hamlet die hij in een regie van Jo Dua in de KVS speelde, het hoogtepunt van zijn loopbaan: Dua's *Hamlet* ging in première in februari 1962, met verder onder meer Bert Struys als Claudius, Anton Peters als Polonius en Jef Demedts als Horatio. In oktober 1963 werd de voorstelling hernomen met opnieuw Bert Struys als Claudius, maar Luc Philips als Polonius, Jef Demedts als Laertes en Etienne Dujardin als Horatio. Ondanks een tussenperiode van amper twintig maanden, een wereld van verschil, aldus Rouffaer: 'In de eerste versie ging ik tekeer als een gek; twee jaar later begonnen we dat stuk opnieuw te repeteren en toen wist ik wel zeker dat het in '62 klote was geweest, tekstzeggerij en nodeloos gemolenwiek. Plots meende ik te zien wat werkelijk in de tekst stond, terwijl ik toch twee jaar lang niet over "Hamlet" had nagedacht. Over de claus "*and the rest is silence*" dacht ik eerst: "Het zijn z'n Beroemde Laatste Woorden, gezegd met zijn laatste adem." Maar twee jaar later vond ik dat "*and the rest is silence*" zijn laatste ontdekking was: misschien zag hij wel dat fameuze helwitte licht achterin de tunnel. Als je dat denkt, zeg je die tekst anders, ook al is het verschil voor het publiek misschien niet meteen hoorbaar.'³⁸

Een andere vergelijking maakt Rouffaer tussen zijn twee Prospero's: de eerste in 1978, toen *De storm* in de KVS werd geënceneerd door Pierre Laroche, de tweede in 1996 in een regie van Franz Marijnen. De eerste vond hij serener: 'Ik heb toen niet zoveel over mijn rolobbouw nagedacht. Dat kwam toen op me af door Pierre. *De storm* van Marijnen is van een totaal andere orde (...). Prospero is voor mij een zelfingenomen man, die zo eigen-gereid is dat hij niet meer regeert maar zich met magie bezig-houdt.'³⁹

Naast zijn vele Shakespeare-vertolkingen trok Senne Rouffaer ook de aandacht naar zich toe in andere KVS-drama's, zoals in de twee versies van Reginald Roses *De twaalf gezworenen* (in 1960 in een regie van Gella Allaert, en in 1986 in een regie van Nand Buyl), of in Peter Shaffers *Equus*, waarvan hij zelf de regie verzorgde in 1976, één van de weinige keren dat hij, na een artis-

tiek meningsverschil, een stuk waarin hij acteerde, ook regisseerde. Principieel houdt hij de twee immers liever van mekaar gescheiden. Dat Rouffaer daarnaast in de voor de KVS typische komedies meer dan verdienstelijk aantrad, wordt wel eens verge-ten. Een goed voorbeeld is *Cesar en Cleopatra* van George Bernard Shaw, in 1970, na een eerste versie ervan in Berlijn, in de KVS geënceneerd door de Oostduitse Stanislavski-adept Otto-fritz Gaillard. In *De Gazet* van Antwerpen schreef Guido Fonteyn toen: 'We zegden reeds dat we Senne Rouffaer nog nooit zo goed zagen als in deze rol.'⁴⁰

Verrassend bleken ook zijn prestaties in thrillers als *Gelijk spel* (1974) van Anthony Shaffer in een regie van de Franstalige Louis Verlant, en *Moordzaken* (1983) van Richard Harris in een regie van Jacky Tummers. Ongecompliceerde voorstellingen die dank-zij de vertolking van Rouffaer enigszins overeind bleven. Zo merkte Frank De Keyser in *Het Laatste Nieuws* over *Moord-zaken* op: 'Dat men — in dit tweede deel tenminste — geamu-seerd en zelfs ademloos toekijkt, is hoofdzakelijk te danken aan de virtuoze Stone-typering van Senne Rouffaer, voor wie Harris meer dan één kaars mag branden. Wel dient gezegd dat onze top-acteur, bij de belichaming van de kameleonachtige Stone, zowat al zijn beroepsknepen aanwendt: nu eens is hij hulpeloos, schich-tig en schutterig, dan weer slingert hij zich als een slangemens over de scène, is hij de listigheid zelve, doortrapt, duivels. Wat wil men meer? Het resultaat is alvast de volmaakte illusie, waarbij de Stone-figuur soms nog wel een tragische grootheid verwerft. Dit is alvast een prestatie die Rouffaer-fans niet mogen missen.'⁴¹

Eén van de zeldzame keren binnen de theatervernieuwing in het begin van de jaren tachtig, de zogenaamde 'Vlaamse golf', dat een jonge regisseur samenwerkte met vertegenwoordigers van het repertoiretheater waartegen werd geageerd, was de Kaaitheater-produktie *Maria Magdalena* (1981) in een regie van Jan Decorte. Voor de encenering van dit weinig gespeelde 19e-eeuwse melo-drama van Friedrich Hebbel deed Decorte een beroep op onder meer Senne Rouffaer en Bert André.

De Nederlandse criticus Jac Heijer beschreef het gebeuren in *NRC Handelsblad*: 'De spelers acteren geen karakters, zij spelen een staat van krankzinnigheid. Zij doen dat met melodramati-sche expressieve middelen op de manier van diletantanten. (...) Het lijkt primitief, maar het is geraffineerd. Alleen lukt het niet alle

Jan Decortes
Maria Magdalena

Van Shaffer tot
Harris

spelers even goed als Senne Rouffaer, Bert André en Bea Rouffart. Ik denk dat de spelers er zeer veel moeite mee hebben, omdat ze alles wat ze aan goed doorleefd spelen hebben moeten afleren. Het is bewonderenswaardig dat ze het hebben volgehouden, temeer omdat het door het publiek niet in dank wordt afgenomen.⁴² Heijers collega Ruud Gortzak had het in De Volkskrant over een ‘bevreedende toonaard’ en ‘Senne Rouffart (sic) als de vader, die met gemak alle anderen van het toneel speelt’⁴³.

De rol van Anton werd zo één van de weinige momenten in Rouffaers carrière dat hij zijn ingetogen spel verliet voor een uitwendiger aanpak, om via een groteske, ruwe sculptuur een ‘personage’ gestalte te geven. Johan Thielemans sprak over een opvoering die als een bliksem insloeg: ‘Jan Decorte was vertrokken vanuit een algemeen ongenoegen met de routine, en toen hij met bekende acteurs als Senne Rouffaer of Bert André werkte, had hij gezwoven dat ze geen van beiden met pasklare oplossingen zouden kunnen aandrigen. Het resultaat was verbluffend, omdat Senne Rouffaer, die natuurlijk een groot acteurstalent heeft, zich deze ene zeldzame keer had moeten buigen over de “vanzelfsprekende” gebaren (zoals kijken naar het publiek), of zich had moeten vragen stellen bij “natuurlijke” intonaties (wat meestal wil zeggen virtuoos zijn op zijn Oliviers). In *Maria Magdalena* zag men hoe een gevecht uitgelopen was op een ontdekkingstocht. De vertoning openbaarde een nieuwe Rouffaer. Men kon alleen hopen dat het in zijn carrière een kwalitatieve stap betekende, en dat hij van nu af aan van zichzelf zou eisen dat hij slechts verder op die eenzame hoogte zou blijven acteren. Het Vlaams teater stond dus voor een unieke kans want het had een jonge man gevonden die oude gewoontes kon doen springen. Uit de confrontatie tussen twee praktijken waren onverhoopte energieën en intensiteiten ontsproten. Maar Jan Decorte heeft deze kans niet te baat genomen, en heeft zich van oudere acteurs afgekeerd (uit noodzaak of uit keuze, dat laten we in het midden).⁴⁴

Ook voor Rouffaer bleek het een eenmalige uitstap. Slechts af en toe doken nadien sporen op van de ervaring die hij met Decorte had opgedaan. Een eenzaam KVS-voorbeeld is Samuel Becketts *Eindspel* (1991) in een regie van Franz Marijnen. Agressie werd hier veruiterlijkt in een expressieve vorm die Wim Van Gansbeke ‘perkussief praten’ noemde: ‘Bij Rouffaer heeft dat niets zeurderigs, maar iets heel autoritairs en gehakts en — na even wennen — iets zeer overtuigends.’⁴⁵

Senne Rouffaer als regisseur

De regisseur Senne Rouffaer heeft altijd wat in de schaduw bestaan van de acteur. Met de kwantiteit van zijn oeuvre kan dit niets te maken hebben: Rouffaer tekende voor een vijftigtal regies, waarvan de meerderheid in de KVS. Misschien is hij op dit terrein wel het slachtoffer geweest van de tanende reputatie die de KVS achtervolgde, precies omdat hij net in de jaren zeventig en tachtig het actiefst was als regisseur. Niet helemaal terecht, want binnen de KVS waren de regies van Rouffaer vaak de vreemde eend in de bijt. Opvallend is immers dat, waar Rouffaer zich als acteur in de realistische huisstijl kon inschrijven, hij als regisseur durfde te rebelleren: niet onmiddellijk in de spelwijze van de acteurs, wel in bijvoorbeeld de keuze van de stukken of de aankleding ervan. Zo introvert als de acteur vaak is, zo extravert soms de regisseur.

Vaak zocht hij het spektakel op in een allesbehalve realistische scenografie die in de KVS meermaals uit de band sprong. Voorbeelden hiervan zijn het sciencefictiondecor voor *Jozef Vek* (1974) van Johan Boonen of de circusbühne voor *De revisor* (1987) van Nikolaj Gogol. Op andere momenten ging zijn voorkeur uit naar een meer abstracte soberheid, zoals in *De koopman van Venetië* (1986), of *Molières Misanthrop* (1988) bij het RVT. Een mes dat aan twee kanten snijdt: enerzijds toonde hij zich als een regisseur met verbeeldingskracht, anderzijds kreeg hij vaak het verwijt te horen te veel aandacht te besteden aan de vorm, en te weinig aan de inhoud.

Dat Rouffaer als regisseur met acteurs weet om te gaan, ligt ongetwijfeld in het verlengde van zijn grote ervaring op dat vlak. Meer dan eens verraste hij met een voor het KVS-gezelschap atypische casting, die hem de kans bood de mogelijkheden van de acteurs optimaal te benutten. Daarom loofde Guido Fonteyn hem in een recensie van *Don Gil met de groene broek* (1985): ‘Hij en hij alleen slaagt er in veel van zijn produkties in, van deze verzameling keurige vakjongens en vakmeisjes een homogene groep te maken, een resultaat dat meer is dan de optelsom van een aantal acteurs en actrices die op het toneel staan.’⁴⁶ Rouffaers betere regies waren dan ook onderhoudende, waarheidsgetrouwe, tot in de puntjes uitgewerkte ensceneringen, met de nodige dynamiek en spelvreugde.

Algemeen

In de gehanteerde speelstijl heeft hij zich als regisseur wat aarzelder getoond: van het realistische idioom in zijn Shakespeare-regies via de milde ironie in *Wilde honig* (1986) tot de radicale karikatuur in *De revisor* (1987). Die confrontatie tussen spel en encenering bleek in eenzelfde productie soms problematisch. Wim Van Gansbeke over Eduardo Manets *De arena* (1990): ‘Het “realisme” wordt stelselmatig aangedikt in een weliswaar heftige maar daarom nog niet “verhevigd autentieke” speelstijl en de behandeling van de ‘fantastiek’ heeft daar geen aanvaardbaar dramatisch antwoord op.’⁴⁷

In dat licht is het jammer dat Rouffaer in zijn tekstmateriaal vaak een te kleine uitdaging vond. Dat geldt met name voor de twintigste-eeuwse Britse stukken die hij heeft geënceneerd: Arnold Weskers *Huwelijksfeest* (1976), Michael Frayns *Apejaren* (1978), Edward Bonds *Zomer* (1984) of Alan Ayckbourns *De dag van morgen* (1991) zijn niet onmiddellijk hoogtepunten in het oeuvre van deze auteurs. Bijzondere aandacht daarentegen verdienen drie andere hoofdstukken in Rouffaers oeuvre als regisseur: zijn Shakespeare-enceneringen, zijn samenwerking met auteur Johan Boonen, en zijn gelauwerde Tsjechov-regie *Wilde honig*.

Shakespeare-regies

Als Shakespeare-regisseur vertoont Rouffaer een voorkeur voor minder gespeelde stukken als *Measure for measure* (1971) bij het RVT, of *As you like it* (1973), *The taming of the shrew* (1975) en *The merry wives of Windsor* (1977) in de KVS. Een representatief hoogtepunt is zijn *Twelfth night* of *Driekoningenavond* (1984), bekroond met de Thaliaprijs. Typisch voor zijn aanpak is het hedendaagse kleedje waarin hij deze tekst had gestoken (zo droeg acteur Marc Bober een hanenkam in de rol van Malvolio). De schijnwerpers waren gericht op de acteurs en hun personages, en op het luchtige, functionele decor van beeldend kunstenaar Maio Wassenberg. Die had voor deze volgens Edward Van Heer ‘sprinkelende en heldere Shakespeare-encenering’⁴⁸ een reus-achtige witte koffer op de bühne geplaatst met het opschrift ‘KVS-Brussels’. Uit de koffer werd het decor opgediept dat gaandeweg ontplooid werd: lakens en kussens die alle ruimte lieten voor fantasie. Hugo Meert sprak in Het Laatste Nieuws over ‘een vlot, ontspannen en hedendaags spektakel waarin de acteur vooraan staat’⁴⁹. In De Morgen besloot Dirk Van Den Eede zijn recensie met de volgende woorden: ‘Driekoningenavond is een

voorstelling die nooit verveelt en getuigt van visie, talent en samenwerking. Laat de KVS hier a.u.b. mee doorgaan.’⁵⁰

De samenwerking tussen Rouffaer en Wassenberg bleek ook de volgende seizoenen vruchtbaar in Tirso de Molina’s *Don Gil met de groene broek* (1985) en Shakespeares *De koopman van Venetië* (1986). In deze laatste productie trok Rouffaer de kaart van de universaliteit van de auteur om een beeld te schetsen van een maatschappij die door religieus-politieke twisten verscheurd wordt. Ook nu weer sprong het decor van Maio Wassenberg in het oog. ‘Met karige middelen maar een grote zin voor effect wordt een ruimte geschapen, die de werkelijkheid niet realistisch weerspiegelt, maar mogelijkheid zat heeft om de verschillende lokaties te suggereren’ schreef Dirk Van Den Eede onder de titel ‘Een haast perfecte Shakespeare in de KVS’⁵¹. Van Den Eede had ook alle lof voor de acteurs, zoals Johannes Pauwels en Frans Van der Aa, die volgens hem in hun rol gegoten zaten. Voor Guido Fonteyn in De Standaard ging de voorstelling echter de mist in door ‘een gebrek aan sereniteit’ en ‘een overbektoneering van de vorm’⁵².

Mede dankzij Senne Rouffaer kwam in 1974 een samenwerking op gang tussen hemzelf als regisseur, auteur Johan Boonen en de KVS. Dit resulteerde in vier creaties: *De bokken* (1974), *Jozef Vek* (1975), *Anna-Anna* (1977), en *De blauwe maarschalk* (1982). Net als met scenograaf Maio Wassenberg later, bleek Rouffaer in Johan Boonen een geschikte partner te vinden om een kleine storm door de KVS te laten waaien.

Het duo
Senne Rouffaer
en Johan Boonen

De schrijftuur van Boonens werk was voor de KVS reeds ongevoel: geen psychologisch drama, maar intelligente parabels over mens en maatschappij in een klassiek poëtische taal. Voor Rouffaer was het de gelegenheid om, meer dan in andere regies, aan het experimenteren te slaan met vorm en spel. Vooral de eersteling, *De bokken*, werd onthaald als een voor de KVS gedurfd experiment. Rouffaer in gesprek met Hugo Meert voor de première in april 1974: ‘Het is belangrijk dat de KVS-directie een wereldcreatie als *De bokken* aandurft. Niet alleen omdat het publiek aldus in contact komt met een extreme vorm van theater, maar ook en vooral omdat de acteurs met deze produktie verplicht zijn terug te grijpen naar een oorspronkelijke creativiteit, wat een frisse wind door het gezelschap jaagt.’⁵³

De bokken, een door Boonen op de Griekse tragedie geënt oer-verhaal rond wraak en liefde, maakte in Rouffaers encscenering indruk door het opentrekken van alle klank- en lichtregisters, en de 'ludieke, beweeglijk-lichamelijke vertolking'⁵⁴ van de acteurs, voor het KVS-gezelschap en meer bepaald voor mensen als Vic Moeremans, Ann Petersen en Jan Reusens, een eerder uitzonderlijke benadering. Toch wijzen de persreacties in de richting van een, niet omwille van het eindresultaat, maar vooral omwille van het genomen risico, verdienstelijke productie⁵⁵.

Nog een stap verder verwijderd van het KVS-realisme was *Jozef Vek*, een quasi-monoloog van een soldaat die een leeg munitiedepot dag en nacht moet bewaken, en zich in zijn eenzaamheid conversaties begint in te beelden: een schrijnende studie naar de zin en onzin van het bestaan. Rouffaer beklemtoonde de tegenstelling tussen droom en realiteit door van Johnny Voners in de titelrol een verinnerlijkte, en van de andere acteurs een veruiterlijkte manier van spelen te vragen. Rouffaers talent in het werken met acteurs bleek uit de vertolking van Johnny Voners als Jozef Vek: 'Zeer goede keuze overigens. Voor Johnny Voners is de opdracht Jozef Vek te spelen een vererende, maar bijzonder zware taak. Deze begaafde acteur draagt dit stuk volledig,'⁵⁶ schreef Leo Perseyn in *Het Volk*.

Minder enthousiast werd *De blauwe maarschalk* onthaald, waarin Boonen een compromis moest zoeken tussen een tijdloze parabel over geweld en een historische schets van de figuur Gilles de Rais. Frank De Keyser kon in *Het Laatste Nieuws* enkel appreciatie opbrengen voor regisseur en scenograaf: 'dit stuk denkt mij zijn glans grotendeels te danken te hebben aan de vindingrijke en uitgediepte spelleiding van Senne Rouffaer en aan het decor en de kostuums van Serge Creuz'⁵⁷. Edward Van Heer sprak in *De Morgen* echter over een miskleun, 'heen en weer tussen woestijnachtige verveling en irritante belachelijkheid'⁵⁸.

Ook met andere producties toonde Rouffaer zijn belangstelling voor oorspronkelijk Nederlandstalige dramaturgie: in 1974 met Hugo Claus' *Vossejacht* in de KVS, in 1991 met Tom Lanoyes' *Blankenberge* in het NTG.

Wilde honig (KNS)

Aansluitend bij zijn Shakespeare-regies bleek ook zijn enige productie in de Antwerpse KNS waardevol, wat resulteerde in de Jan Oscar de Gruyterprijs in 1986: *Wilde honig*, een bewerking door de Brit Michael Frayn van Anton Tsjechovs *Platonov*. *Wilde*

honig vertelt het verhaal van Platonov, een dorpsonderwijzer die, ondanks zijn Tsjechoviaanse wilszwakte en existentiële angst, door vier vrouwen wordt achternagezeten. Net als in zijn Shakespeare-bewerkingen koos Rouffaer ook hier voor een heldere, lichtvoetige, dynamische benadering in een hedendaagse context. Het grote Tsjechovcliché vermeed hij door in het acteren een zekere afstand in te bouwen. Johan De Feyter maakte in *De Standaard* volgende analyse: 'Rouffaer laat de uitgebreide cast rond een hard werkende Leo Madder (Platonov) op een licht grotesk, ironiserend register spelen, waarbij de soms wat romantiserende patetiek van "de tijd van toen" tegen zichzelf gebruikt wordt. De typische melancholische toon van de meestal realistisch gespeelde Tsjechov is hier met understatement opgeladen, er zelfs vaak geheel door vervangen. (...) Rouffaer en Frayn slagen erin om met een eigentijdse bril naar Tsjechov te kijken zonder oneerbiedig te worden: ze lichten gewoon een aantal essenties uit diens realistische tijdsbeeld, zetten die in het kwadraat en schrappen de rest. Wie de teaterarcheologie zo bedrijft, die blijft, hopen we.'⁵⁹ De, in het spoor van Maïo Wassenberg, sobere scenografie van Mimi Peetermans eindigde op een politieke, en daarom misschien wat valse noot, door de verschillende decorfragmenten op het einde samen te voegen in een foto van de bestorming van het Winterpaleis in Sint-Petersburg door de bolsjewieken in 1917.

DE RECEPTIE VAN SENNE ROUFFAERS WERK

Voor het grote publiek is Senne Rouffaer, ondanks zijn lange theatercarrière, steeds Kapitein Zeppos gebleven, en voor een hele generatie uitgegroeid tot een icoon van de zwart-witte televisie. Wanneer de pers, door de jaren heen, over het werk van Senne Rouffaer spreekt, blijft op de achtergrond, al dan niet latent, de KVS aanwezig. Binnen de context van dit gezelschap is hij, met hoogtes en laagtes, voortdurend als een witte raaf bejegend.

Als acteur wordt hij meer dan eens geprezen omdat hij een personage 'schitterend tot leven heeft gebracht'⁶⁰. De nuances die hij als psychologiserend acteur weet aan te brengen, komen voor vele critici het best tot hun recht in zijn talrijke Shakespeare-vertolkingen. Met name *Macbeth* (1970) gaf aanleiding tot beschouwingen in deze richting. Hendrik Jansseune constateerde in De Standaard: 'Senne Rouffaer is blijkbaar de man van de vorstenrollen.'⁶¹ Over dezelfde productie schreef Leo Perseyn in Het Volk: 'De intelligente, zeer begaafde en gewetensvolle acteur Senne Rouffaer heeft de Macbeth-figuur gestalte gegeven met een precieze interpretatie van de tekst, waaraan hij de juiste gevoelswaarde heeft weten te geven en met een bewonderenswaardig behoud van evenwicht tussen deze tekst en de gevaarlijke pathetiek die zo voor het grijpen ligt in gruweldrama's als dit.'⁶² Dat hij ook in een komische thriller als *Gelijk Spel* (1974) wist te overtuigen, getuigt van zijn veelzijdigheid, aldus Hugo Meert in Het Laatste Nieuws: 'Weinigen zullen vermoeden dat in de meestal met ernstige opdrachten bedeelde acteur een dergelijk knappe clown schuilgaat.'⁶³

Binnen de KVS-context springen zijn vertolkingen gauw in het oog: 'In de regie van Jacky Tummers overtreft Senne Rouffaer hier, zoals dat af en toe gebeurt, het gewone niveau van het KVS-gezelschap,'⁶⁴ aldus Jef De Roeck in De Standaard over *Het gouden meer* (1984). Met de jaren sloeg de KVS-routine volgens sommigen ook bij Rouffaer toe, en kwam zijn talent pas tot zijn recht wanneer hij een zeldzame keer het gezelschap verliet. Vooral zijn optreden in Jan Decortès *Maria Magdalena* kon op een enthousiaste respons rekenen, onder meer bij Hugo Meert: 'In de regieopvatting van Decortè komt Senne Rouffaer als meesterschrijnwerker Anton weer volkomen tot ontplooiing en toont

hij ons een acteertalent dat wij de jongste tijd bij hem alleen nog konden vermoeden.'⁶⁵

Minder unaniem werden zijn regies onthaald. In zekere zin verliepen de reacties op zijn regiewerk volgens een curve: van het gematigde enthousiasme voor zijn ensceneringen van Johan Boonens stukken, waarmee hij het platgetreden KVS-pad verliet, via uitgesproken lof voor de inventieve aanpak van *Driekonin-genavond*, *Wilde honig* en *De koopman van Venetië* midden jaren tachtig, naar de negatieve commentaren op zijn latere KVS-regies.

In 1985 wond Guido Fonteyn er naar aanleiding van *Don Gil met de groene broek* geen doekjes om: 'Maar wat zou de KVS zijn zonder Senne Rouffaer? Seizoenen al komen de uitschieters in de productie van dit gezelschap van deze regisseur.'⁶⁶ Enkele jaren later lijken de vindingrijkheid en de doelmatigheid qua spelregie die hij in die eerdere ensceneringen toonde (zie het hoofdstuk over Senne Rouffaer als regisseur), gefnuikt door een gebrek aan duidelijke artistieke keuzes die op dat moment door kleinere gezelschappen wel gemaakt werden. Iets waar Wim Van Gansbeke zich aan ergerde in zijn recensie van *De naakten kleden* (1992): 'Het is een regie, die voortdurend aarzelt tussen een hedendaagse, niet-psychologiserende, inleving en pathos vermijdende, nerveuze gedrevenheid en een konventioneel toneelrealisme. Waarbij dat laatste de pogingen in de andere richting plat drukt.'⁶⁷ Op andere momenten beet Rouffaer de tanden stuk op 'een onding'⁶⁸ als Ivan Menchells *Het kerkhofclubje* (1992).

Een verhaal apart vormen de sporen van Rouffaers eigen speelstijl die, met een tussenperiode van twintig jaar, Hendrik Jansseune en Wim Van Gansbeke meenden te ontdekken in zijn regies. In Rouffaers *Hamlet* (1970) stond dit volgens Jansseune de persoonlijkheid van Rik Andries in de weg: 'Andries geeft herhaalde malen een soort van Rouffaer-stijl weg die hem niet ligt en die hem bovendien te kort doet. Met name de halve tonen en de onafgewerkte articulaties zou Andries beter laten aan de enkele bekende acteurs die daarvan zowat hun handelsmerk maakten.'⁶⁹ De prestatie van Koen de Bouw in *De naakten kleden* noemde Wim Van Gansbeke 'op de rand van lachwekkend, temeer omdat de acteur naar gedrag, bewegings- en gebarentaal wel een *kloon* lijkt van Rouffaer zelf'⁷⁰.

Alleen reeds het feit dat Rouffaer 'gekloond' zou kunnen worden, wijst op de eigenheid en de voorbeeldfunctie die hij als acteur heeft weten te verwerven. Een vernieuwer is hij nooit

geweest: tot welk resultaat het zou geleid hebben indien hij meer van de risico's had durven nemen die hij met Johan Boonen en Jan Decorte opzocht, is moeilijk in te schatten. Waar Rouffaer wel voor staat, is als regisseur een voorzichtige zoeker, en als acteur één van de meest prominente naoorlogse vertegenwoordigers van het repertoiretheater, een voor Vlaanderen uniek Shakespeare-vertolker, een vakman met een groot talent in het opbouwen van rollen, een haast onvermoeibare theaterrot.

1. Brusselsaers, Jan. "Het pastoorsfabriekske, die volmaakt verloren tijd". Senne Rouffaer in Klasgenoten', in: *TV-Expres*, 15 mei 1989, 10.
2. Schokkaert, Ben. 'Kapitein Zeppos wordt zeventig. KVS viert Senne Rouffaer', in: *De Scène*, december 1995, 6.
3. Schokkaert, Ben. o.c.
4. Meert, Hugo. *Open doek. Honderd jaar Koninklijke Vlaamse Schouwburg*, Brussel: J. Hoste, 1977, 128.
5. Van Den Eede, Dirk. 'Senne Rouffaer: "Teaterbeleid is niet hetzelfde als tewerkstellingsbeleid"', in: *Intermediair*, 14 februari 1986, 7.
6. Jans, Erwin. 'De keuzes van een schouwburg', in: *Groeten uit Brussel*, Brussel: KVS, 1996, 25.
7. Opsomer, Geert. 'Uitdagingen voor honderdjarigen. Drie repertoiretheaters op zoek naar een rol', in: *Etcetera*, 21-22, mei 1988, 2.
8. Fonteyne, Ast. *Voorbereiding tot de voordrachtkunst en de welsprekendheid*, Antwerpen: De Nederlandsche Boekhandel, 1941, 13.
9. Bl. 'De speeldrift van Senne Rouffaer', in: *Steps Magazine*, februari 1996.
10. De Keyzer, Laurens. 'Het instrument van de acteur', in: *De Standaard Magazine*, 23 februari 1996.
11. Bl. o.c.
12. *Het vuur van Rouffaer*, s.n., s.l., 1988.
13. De Roeck, Jef. Radio-interview met Senne Rouffaer en Johan Boonen over *Anna-Anna*. In: *Affiche Drie*, BRT 3, 25 november 1977.
14. Rasquin, Luc. 'Senne Rouffaer: "Een schoon spektakel opvoeren interesseert me niet"', in: *De Rode Vaan*, 21 september 1987, 21.

15. Rasquin, Luc. o. c., 20.
16. Sels, Geert. 'Ademen als het personage. Senne Rouffaer speelt voor zijn 70ste verjaardag Prospero in *De Storm*', in: *De Morgen*, 16 januari 1996.
17. Rasquin, Luc. o. c., 21.
18. Van Den Eede, Dirk. o.c., 5.
19. Stanislavski, Konstantin. *Lessen voor acteurs, deel 2*. (vert. Jeanet van Omme en Anja van den Tempel), Amsterdam: International Theatre Bookshop, 1989, 246.
20. Stanislavski, Konstantin. *Lessen voor acteurs, deel 1*. (vert. Anja van den Tempel), Amsterdam: International Theatre Bookshop, 1989, 240.
21. Sels, Geert. o.c.
22. Rasquin, Luc. o.c., 21-22.
23. Van Den Dries, Luk. "Je moet er van alles afkrabben". Drie conservatoria om acteurs te vormen', in: *Etcetera*, 17, maart 1987, 5.
24. Van Den Eede, Dirk. o.c., 7.
25. Van Den Dries, Luk. o.c., 5.
26. Van Der Speeten, Geert. "In het teater begint de wereld om de zes weken opnieuw". Senne Rouffaer zeventig', in: *De Standaard*, 16-17 december 1995.
27. Van Den Dries, Luk. o.c., 6.
28. Van Den Eede, Dirk. o.c., 5.
29. Dreesen, Jaak. 'Het ellendige van het toneel bij ons is, dat je om den brode stukken moet spelen die je worden opgedrongen', in: *De Bond*, 2 april 1971, 5.
30. Segers, Toni. 'Jong regisseur interviewt Senne R. te B. (fictie)', in: *De Scène*, november 1985, 4.
31. Brouwers, Toon. 'In de kijker: Senne Rouffaer', in: *De Scène*, februari 1987, 4.
32. Van Den Eede, Dirk. o.c., 7.
33. Rasquin, Luc. o.c., 22.
34. Six, Gerrit. 'Senne Rouffaer: "Wat er staat, moet niet verbeterd worden". Het theaterbeest wordt 70', in: *De Financieel-Economische Tijd*, 16 december 1995.
35. Olivier, Laurence. 'The Art of Persuasion', in: Toby Cole and Helen Krich Chinoy. *Actors on acting*, New York: Crown Publishers, 1970, 410-411.
36. Thielemans, Johan. 'Het gebrekkige instrument. Schermen als Laurence Olivier, dansen als Fred Astaire', in: *Etcetera*, 11, juni 1985, 23.
37. Rasquin, Luc. o.c., 21.
38. Vandendaele, Rudy. "Het heeft mij heel veel moeite gekost om de demon in mij te aanvaarden". Senne Rouffaer zeventig', in: *Humo*, 7 november 1995, 151.
39. Sels, Geert. o.c.
40. Fonteyn, Guido. 'Cesar en Cleopatra in KVS-Brussel. De geschiedenis, zoals Shaw die ziet. Een geslaagde prestige-productie', in: *Gazet van Antwerpen*, 18-19 april 1970.
41. De Keyser, Frank. 'Rouffaer of de volmaakte illusie', in: *Het Laatste Nieuws*, 28 februari 1983.
42. Heijer, Jac. 'Maria Magdalena eigenzinnig melodrama van Kaaitheater. Onprettige maar originele productie op Brussels festival', in: *NRC Handelsblad*, 30 april 1981.
43. Gortzak, Ruud. 'Decorte slaat weer toe. Maria Magdalena op Kaai-festival', in: *De Volkskrant*, 2 mei 1981.
44. Thielemans, Johan. o.c., 27.
45. Van Gansbeke, Wim. 'Beckett volgens het boekje. Een ondertoon van agresie in *Eindspel* bij KVS-Brussel', in: *De Morgen*, 27 februari 1991.

46. Fonteyn, Guido. 'Het spel om het spel. Tirso in KVS', in: *De Standaard*, 19 oktober 1985.
47. Van Gansbeke, Wim. 'Morrende supporters verlaten voortijdig het veld. KVS-Brussel speelt *De Arena van Manet*', in: *De Morgen*, 9 februari 1990.
48. Van Heer, Edward. 'Het Gouden Meer - Ernest Thompson. KVS-Brussel', in: *De Nieuwe*, 23 november 1984.
49. Meert, Hugo. 'KVS-ploeg in beste doen', in: *Het Laatste Nieuws*, 18 september 1984.
50. Van Den Eede, Dirk. 'Driekonigenavond: KVS verrast met kwaliteit'. In: *De Morgen*, 19 september 1984.
51. Van Den Eede, Dirk. 'Een haast perfecte Shakespeare in KVS', in: *De Morgen*, 18 oktober 1986.
52. Fonteyn, Guido. 'Koopman van KVS gaat de mist in. Alleen Shakespeare uitstekend', in: *De Standaard*, 21 oktober 1986.
53. Meert, Hugo. 'Tweemanschap werkt aan wereldcreatie. *Bokken* klaargestoomd', in: *Het Laatste Nieuws*, 10 april 1974.
54. Meert, Hugo. 'Klassiek drama als totaalspektakel. Wereldcreatie van *De Bokken* te Brussel', in: *Het Laatste Nieuws*, 13-14-15 april 1974.
55. Fonteyn, Guido. 'Boonens *Bokken* met Rouffaer geweld. KVS neemt eens risico', in: *De Standaard*, 16 april 1974.
56. Persey, Leo. 'Creatie van *Jozef Vek* van Johan Boonen', in: *Het Volk*, 10-11 november 1975.
57. De Keyser, Frank. 'Massamoordenaar inspireert tot prima regisseurtheater', in: *Het Laatste Nieuws*, 8 februari 1982.
58. Van Heer, Edward. 'Een ridicule maarschalk', in: *De Morgen*, 12 februari 1982.
59. De Feyter, Johan. 'KNS vertolkt knappe kijk op Tsjechov. Senne Rouffaer kiest voor ironie', in: *De Standaard*, 21 maart 1986.
60. Knop, Staf. '*Cesar en Cleopatra*. Luchtige Shaw in K.V.S.-Brussel', in: *Het Laatste Nieuws*, 17 april 1970.
61. Jansseune, Hendrik. 'Sober gehouden *Macbeth* in Brusselse KVS', in: *De Standaard*, 28 november 1970.
62. Persey, Leo. '*Macbeth* van William Shakespeare. Een prestigeproductie in de KVS', in: *Het Volk*, 27 november 1970.
63. Meert, Hugo. 'K.V.S. scoort met *Gelijk Spel*. Homogene vertolking in Britse thriller', in: *Het Laatste Nieuws*, 2-3 november 1974.
64. De Roeck, Jef. 'In een landhuis aan het gouden meer. Senne Rouffaer en Ivonne Lex, roerend ouder paar', in: *De Standaard*, 12 november 1984.
65. Meert, Hugo. '*Maria-Magdalena*, koninginrestuk', in: *Het Laatste Nieuws*, 24 april 1981.
66. Fonteyn, Guido. 'Het spel om het spel. Tirso in KVS', in: *De Standaard*, 19 oktober 1985.
67. Van Gansbeke, Wim. 'KVS-Brussel speelt *De Naakten Kleden*', in: *De Morgen*, 16 maart 1992.
68. Fonteyn, Guido. '*Het Kerkhofclubje*', melige komedie bij KVS', in: *De Standaard*, 8 december 1992.
69. Jansseune, Hendrik. 'Rik Andries speelt in Rouffaer-stijl. Hamlet in de KVS', in: *De Standaard*, 15 januari 1972.
70. Van Gansbeke, Wim. 'KVS-Brussel speelt *De Naakten Kleden*', in: *De Morgen*, 16 maart 1992.

WERK/THEATROGRAFIE

Theater

*Achtereenvolgens vindt u per seizoen gerangschikt: de titel van de productie in cursief, de naam van de auteur tussen haakjes, de rol die Senne Rouffaer speelde, de naam van de regisseur, de plaats waar het stuk werd opgevoerd. Indien één van deze gegevens ontbreekt of onvolledig is, hebben we dit aangeduid met een *.*

1951-1952

De wereld heeft geen wachtkamer (Maurits Dekker). Rol: Dr. James Thomson. Regie: Jo Dua. RVT. / *Jehan de Casterhone* (Karel Van Deuren). Rol: Francis de Saint-Jean. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *Het uur van Monsignore* (Emmet Lavery). Rol: Zijne Eminentie. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *De man met de waterkruik* (Eugeen Winters). Rol: Johannes. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *De Leeuw van Vlaanderen* (Frans Meire, naar Hendrik Conscience). Rollen: Filips van Valois, Raoul de Nesle. Regie: Rik Jacobs. RVT.

1952-1953

De spiegel der minnen (Colijn Van Rijssle). Rol: Dierik. Regie en bewerking: Rik Jacobs. RVT. / *Veel gemin, geen gewin* (William Shakespeare). Rol: Ferdinand. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *Escorial* (Michel de Ghelderode). Rol: monnik. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *De brug van Estaban* (Arthur Swinson). Rol: René Legrand. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *Het meisje van hiernaast* (Alvaro de Laiglesia en Janos Vaszary). Rol: Gérard. Regie: Line Geysen. RVT. / *De moordenaar Gods* (Lode Cantens). Rol: Rudi, de goede moordenaar. Regie: Rik Jacobs. RVT.

1953-1954

De geschiedenis van Tobias en Sara (Paul Claudel). Rol: de engel Rafaël die Azarias is. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *Willem de Zwijger* (Paul de Mont). Rol: Willem I, Prins van Oranje. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *De belachelijke 'Précieuses'* (Molière). Rol: La Grange. Regie: Jo Dua. RVT.

1954-1955

De erfgename (Ruth en August Gotz, naar Henry James). Rol: Morris Townsend. Regie: Line Geysen. RVT. / *Minna von Barnhelm of Het soldatengeluk* (Gotthold Ephraim Lessing). Rol: Paul Werner. Regie: Jo Dua. RVT. / *Koning Midas of Een ezel blijft een ezel* (Jan Naaijkens). Rol: Midas, koning van Phrygië. Regie: Rik Jacobs. RVT. / *Albrecht en Isabella* (Lode Cantens). Rol: Zuniga. Regie: Rik Jacobs. RVT.

1955-1956

De smart van de keizer (Maxim Kröjer). Rol: de keizer. Regie: Rik Jacobs. RVT.

1956-1957

Kapitein Venijn (Jan Naaijkens). Rol: Don Jorge de Cordoba. Regie: Line Geysen. RVT. / *De schipper moet op de brug staan* (Klaas Smelik). Regie: Senne Rouffaer. RVT.

1957-1958

Jozef in Dothan (Joost van den Vondel). Rol: Levi. Regie: Jo Dua. KVS. / *Het Woord* (Kaj Munk). Rol: Mikkel, de oudste zoon. Regie: Huib van Hellem. KVS. / *De Warenar* (P.C. Hooft). Rol: Ritsert. Regie: Lode Verstraete. KVS. / *Bartholomeusnacht* (Paul van Morckhoven). Rol: een Hugenoot. Regie: Huib van Hellem. KVS. / *De gecroonde Leerse* (Michiel de Swaen). Rol: schoenlapper Theunis. Regie: Kris Betz. KVS. / *De derde dag* (Ladislas Fodor). Rol: Jacobson. Regie: Bert Struys. KVS. / *Misdaad en boete* (Pierre de Wattyne, naar Fjodor Dostojevski). Rol: Rodjon. Regie: Jo Dua. KVS. / *De getemde feeks* (William Shakespeare). Rol: Tranio. Regie: Kris Betz. KVS. / *Theehuis voor Tobiki* (John Patrick). Rol: sergeant Gregovich. Regie: Huib van Hellem. KVS. / *Pygmalion* (George Bernard Shaw). Rol: Henry Higgins. Regie: Lode Verstraete. KVS.

1958-1959

De koppelaarster (Thornton Wilder). Rol: Ambrose Kemper. Regie: Kris Betz. KVS. / *De waaier* (Carlo Goldoni). Rol: signor Evaristo. Regie: Jo Dua. KVS. / *Taco* (Herman Teirlinck). Rol: Grimoald, graaf van Tongeren. Regie: Jo Dua en Herman Teirlinck. KVS. / *Fanny* (Marcel Pagnol). Rol: Marius. Regie: Gella Allaert. KVS. / *Slechte tijd voor sergeanten* (Ira Levin, naar Mac Hyman). Rollen: neger-luitenant, luitenant Charles. Regie: Edward Deleu. KVS. / *De heksen van Salem* (Arthur Miller). Rol: Danforth. Regie: Edward Deleu. KVS. / *Sususususut* (Cyriel Buysse). Rol: Edward. Regie: Jo Dua. KVS. / *Wie zijn de moordenaars?* (Gaston Martens). Rol: Hans. Regie: Jo Dua. KVS. / *Volpone* (Ben Jonson). Rol: Mosca, de vlieg. Regie: Edward Deleu. KVS. / *Dertig seconden liefde* (Aldo de Benedetti). Rol: Piero Guarandi. Regie: Nand Buyl. KVS. / *De vernederden en de gekrenkten* (André Charpak, naar Fjodor Dostojevski). Regie: Senne Rouffaer. Nederlands Kamer Toneel.

1959-1960

Veel leven om niets (William Shakespeare). Rol: Don Pedro. Regie: Kris Betz. KVS. / *Van de brug af gezien* (Arthur Miller). Rol: Rodolfo. Regie: Jo Dua. KVS. / *Twee levenden en een dode* (Andries Poppe). Rol: Aksel Rognaas. Regie: Gella Allaert. KVS. / *Mama, kijk, zonder handen!*

(Hugo Claus). Rol: Stefan. Regie: Edward Deleu. KVS. / *Het bezoek van de oude dame* (Friedrich Dürrenmatt). Rol: de Rector. Regie: Edward Deleu. KVS. / *Proces om Jezus* (Diego Fabbri). Rol: Elias, de voorzitter. Regie: Gella Allaert. KVS. / *Thee en sympathie* (Robert Anderson). Rol: Tom Lee. Regie: Jo Dua. KVS. / *De kinderen van Edward* (Marc-Gilbert Sauvajon). Rol: Walter Darvet Stuart. Regie: Nand Buyl. KVS.

1960-1961

Dood van een handelsreiziger (Arthur Miller). Rol: Biff. Regie: Kris Betz. KVS. / *Twaalf gezworenen* (Reginald Rose). Rol: de achtste. Regie: Gella Allaert. KVS. / *Monpti* (Gabor Vaszary). Rol: Monpti. Regie: Jo Dua. KVS. / *De koopman van Venetië* (William Shakespeare). Rol: Bassanio. Regie: Kris Betz. KVS. / *Een kat op een beet zinken dak* (Tennessee Williams). Rol: Cooper. Regie: Johan van der Bracht. KVS. / *De fiets aan de deur* (Joseph Hayes). Rol: Glenn Griffin. Regie: Jo Dua. KVS. / *Slissen en Cesar* (Jos Gevers en Jeroom Verten). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1961-1962

Lijmen (Willem Elsschot). Rol: Laarmans. Regie: Edward Deleu. KVS. / *Spoken* (Henrik Ibsen). Rol: Oswald Alving. Regie: Edward Deleu. KVS. / *Tramlijn Begeerte* (Tennessee Williams). Rol: dokter. Regie: Kris Betz. KVS. / *Hamlet* (William Shakespeare). Rol: Hamlet. Regie: Jo Dua. KVS. / *Eerste liefde* (Paul Osborn). Rol: Max Lawrence. Regie: Jo Dua. KVS. / *Liefde kent geen tijd* (Roger Ferdinand). Rol: François Legrand. Regie: Louis Boxus. KVS. / *Voorlopig vonnis* (Jozef Van Hoeck). Regie: Senne Rouffaer. Nederlands Kamer Toneel.

1962-1963

Valstrik voor een man alleen (Robert Thomas). Rol: de Man. Regie: Vic De Ruyter. KVS. / *Luther* (John Osborne). Rol: Maarten Luther. Regie: Robert Freitag. KVS. / *Elck wat wils* (William Shakespeare). Rol: Orlando. Regie: Fred Engelen. KVS. / *George and Margaret* (Rodney Ackland). Rol: Roger. Regie: Nand Buyl. KVS. / *De genaamde Greco* (Luc Vilsen). Rol: El Greco. Regie: Cas Baas. KVS. / *Voorpagina* (Ben Hecht en Charles MacArthur). Rol: Tony Barnett. Regie: Cas Baas. KVS. / *Patate* (Marcel Achard). Rol: Carradine. Regie: Vic De Ruyter. KVS.

1963-1964

Hamlet (William Shakespeare). Rol: Hamlet. Regie: Jo Dua. KVS (nieuwe versie). / *Don Carlos* (Friedrich Schiller). Rol: markies van Posa. Regie: Robert Freitag. KVS. / *Richard III* (William Shakespeare). Rol: Richard III. Regie: Jo Dua. KVS. / *Kom doe eens wat* (Neil Simon). Rol: Alan Baker. Regie: Nand Buyl. KVS.

1964-1965

De goede oude tijd (Marcel Achard). Rol: Toussaint Lesparre. Regie: Anton Peters. KVS. / *De opvolger* (Reinhard Raffalt). Rol: de kardinaalstaatssecretaris. Regie: Vic De Ruyter. KVS. / *Romeo en Julia* (William Shakespeare). Rol: Romeo. Regie: Robert Freitag. KVS. / *Adam in ballingschap* (Joost van den Vondel). Rol: Adam. Regie: Jo Dua. KVS. / *Tartuffe* (Molière). Rol: Tartuffe. Regie: Walter Tillemans. KNS. / *De maneschijn voor de misbedeelden* (Eugene O'Neill). Rol: James Tyrone. Regie: Lode Verstraete. KNS.

1965-1966

Marat/Sade (Peter Weiss). Rol: Marat. Regie: Jo Dua. KVS. / *Een droom van een vrouw* (Herman Closson). Rol: Bernard. Regie: Kris Betz. KVS. / *Diagnose genezen* (Frans Cools). Rol: Karel Van Bergen. Regie: Jo Dua. KVS. / *De zaak J. Robert Oppenheimer* (Heinar Kipphardt). Rol: J. Robert Oppenheimer. Regie: Karl Guttmann. Ensemble.

1966-1967

Othello (William Shakespeare). Rol: Jago. Regie: Lode Hendrickx. KVS. / *Kleine Alice* (Edward Albee). Rol: Julian. Regie: Vic De Ruyter. KVS. / *De koopman van Venetië* (William Shakespeare). Rol: Shylock. Regie: Karl Guttmann. Ensemble. / *Het uur der verrukking* (Anna Bonacci). Rol: Sedley. Regie: Jan Retèl. Ensemble.

1967-1968

Wacht tot het donker wordt (Frederick Knott). Rol: Harry. Regie: Anton Peters. KVS. / *Moeder Courage en haar kinderen* (Bertold Brecht). Rol: veldpredikant. Regie: Jo Dua. KVS. / *De gebroeders Karamazov* (Boris Tamarin en Jack Sydow, naar Fjodor Dostojevski). Rol: Dmitri Karamazov. Regie: Anton Peters. KVS. / *De drie musketiers* (Alice Toen, naar Alexandre Dumas). Rol: d'Artagnan. Regie: Eddy Verbruggen. KVS. / *Storm over Firenze* (Luc Vilsen). Rol: Niccolò Machiavelli. Regie: Jo Dua. KVS. (herneming) / *Jenseits / Onderhuids* (Walter Hasenclever). Regie: Senne Rouffaer. Brussels Kamertoneel.

1968-1969

Kleren maken de man of De maskerade ontmaskerd (Sir George Etherege). Rol: Dorimant. Regie: Ton Lutz en Wilbert Bank. Zuidelijk Toneel Globe. / *Don Juan* (Molière). Rol: Don Juan. Regie: Max Croiset. Theater Arnhem.

1969-1970

Alles voor de tuin (Edward Albee). Rol: Richard. Regie: Jo Dua. KVS. / *Oidipus, tiran van Thebe* (Johan Boonen, naar Sophocles). Rol: Oidipus. Regie: François Beukelaers. KVS. / *40 karaats* (Pierre Barillet en Jean-

Pierre Grédy). Rol: Hervé. Regie: Anton Peters. KVS. / *Cesar en Cleopatra* (George Bernard Shaw). Rol: Cesar. Regie: Ottofritz Gaillard. KVS. / *Football* (Pol Quentin en George Bellak). Regie: Senne Rouffaer. RVT. / *Waarom slaap je, liefje?* (Jos Vandelo). Regie: Senne Rouffaer. Brussels Kamertoneel.

1970-1971

Macbeth (William Shakespeare). Rol: Macbeth. Regie: Jo Dua. KVS. / *Tobacco Road* (Jack Kirkland, naar Erskine Caldwell). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Leer om leer* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. RVT. / *Trio* (drie eenakters van Marnix Gijzen, Chris Yperman en Robbe d'Usmeth). Regie: Senne Rouffaer. Brussels Kamertoneel.

1971-1972

Mannenfabriek (Gaston Gheuens). Rol: adjudant. Regie: Luc Philips. KVS. / *Abelard en Héloïse* (Ronald Millar). Rol: Abelard. Regie: Anton Peters. KVS. / *Hamlet* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Varkens* (John Arden). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1972-1973

Kinderspel (Robert Marasco). Rol: Jerome Malley. Regie: Kris Betz. KVS. / *Tartuffe* (Molière). Rol: Tartuffe. Regie: Louis Verlant. KVS. / *De keuken* (Arnold Wesker). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Elck wat wils* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1973-1974

De mensenvriend (Christopher Hampton). Rol: Philip. Regie: Kris Betz. KVS. / *Het venster* (Lucille Fletcher). Rol: John Wheeler. Regie: Walter Moeremans. KVS. / *Wat een mooie dag* (Michel de Ghelderode). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Vossejacht* (Hugo Claus, naar Ben Jonson). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *De bokken* (Johan Boonen). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1974-1975

Gelijk spel (Anthony Shaffer). Rol: Milo Tindle. Regie: Louis Verlant. KVS. / *Blauw blauw* (Hugo Claus). Rol: Senne. Regie: Kris Betz. KVS. / *Ernst is belangrijk* (Oscar Wilde). Rol: Algernon Moncrieff. Regie: Nand Buyl. KVS. / *De getemde feeks* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1975-1976

Don Juan (Molière). Rol: Don Juan. Regie: Pierre Laroche. KVS. / *Jozef Vek* (Johan Boonen). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Zaterdag, zondag, maandag* (Eduardo de Filippo). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Equus* (Peter Shaffer). Rol: Dysart. Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1976-1977

De afgrond en *De konsultatie* (Victor Haim). Rollen: Alexander, de bezoeker. Regie: Jef Demedts. KVS. / *Huwelijksfeest* (Arnold Wesker, naar Fjodor Dostoevski). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *De vrolijke vrouwtjes van Windsor* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Eén vloog over het koekoeksnest* (Dale Wasserman, naar Ken Kesey). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1977-1978

De Brusselse straatzanger (Julius Hoste). Rol: Baron Ripperda. Regie: Walter Moeremans. KVS. / *De storm* (William Shakespeare). Rol: Prospero. Regie: Pierre Laroche. KVS. / *Anna-Anna* (Johan Boonen). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Apejaren* (Michael Frayn). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1978-1979

Een maand op het land (Ivan Toergenjev). Rol: Rakitin. Regie: Antonin Moskalyk. KVS. / *Liefde!?* (Pavel Kohout). Rol: heer. Regie: Marc Bober. KVS. / *Heil Caesar* (John Bowen, naar William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Onder de beukeboom* (William Douglas Home). Rol: butler. Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1979-1980

De blijde intrede van Christus in Brussel (Johan Boonen). Rol: de Raaf. Regie: Marc Bober. KVS. / *Beste pa* (Denis Cannan). Rol: Bernhart. Regie: Jaak Joel. KVS. / *Medea* (Johan Boonen). Rol: Kreon. Regie: Antonin Moskalyk. KVS. / *Moordkuil* (Ira Levin). Rol: Sidney Bruhl. Regie: Nand Buyl. KVS. / *Wat een schatjes* (Jean Anouilh). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1980-1981

Kan iedereen mij verstaan? (Brian Clark). Rol: Philip Turner. Regie: Johannes Pauwels. KVS. / *Lijf en ziel* (James Saunders). Rol: Mervyn. Regie: Adrian Brine. KVS. / *Maria Magdalena* (Friedrich Hebbel). Rol: meester Anton. Regie: Jan Decorte. Kaaithheater. / *Het bezoek van de oude dame* (Friedrich Dürrenmatt). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *De rechtvaardigen* (Albert Camus). Regie: Senne Rouffaer. NTG (Nederlands Toneel Gent). / *Kaarten op tafel!* (Donald L. Coburn). Regie: TIL (Toneelgezelschap Ivonne Lex).

1981-1982

Agamemnoon (Johan Boonen, naar Aischylos). Rol: Agamemnoon. Regie: Marc Bober. KVS. / *Passies* (Peter Nichols). Rol: James Croxley. Regie: Mike Ockrent. KVS. / *De blauwe maarschalk* (Johan Boonen). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1982-1983

Hedda Gabler (Henrik Ibsen). Rol: rechter Brack. Regie: Adrian Brine. KVS. / *Moordzaken* (Richard Harris). Rol: Stone. Regie: Jacky Tummers. KVS.

1983-1984

Pas op je dochters (Bernard Miles, naar Henry Fielding). Rol: Politic. Regie: Adrian Brine. KVS. / *De zottin van Chaillot* (Jean Giraudoux). Rol: voddenraper. Regie: Jo Dua. KVS. / *Klei* (Peter Whelan). Rol: Bert. Regie: Jacky Tummers. KVS. / *Zomer* (Edward Bond). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1984-1985

Het gouden meer (Ernest Thompson). Rol: Norman Thayer. Regie: Jacky Tummers. KVS. / *De Afrikaanse nacht* (Bernard-Marie Koltès). Rol: Horn. Regie: Pierre Laroche. KVS. / *Driekoningenavond* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Ieder zijn waarheid* (Luigi Pirandello). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1985-1986

De twaalf gezworenen (Reginald Rose). Rol: de derde. Regie: Nand Buyl. KVS. / *Montserrat* (Emmanuel Roblès). Rol: Pater Coronil. Regie: Jo Dua. KVS. / *Don Gil met de groene broek* (Tirso de Molina). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Wilde honig* (Michael Frayn, naar Anton Tsjechov). Regie: Senne Rouffaer. KNS.

1986-1987

De kelder van cultuur (Jean-Claude Grumberg). Rol: bestuurssecretaris. Regie: Frans Van der Aa. KVS. / *De koopman van Venetië* (William Shakespeare). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *De revisor* (Nicolaj Gogol). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Taktiek van de verbrande weduwe* (Jean-Jacques Bernard en Jorg Graser). Regie: Senne Rouffaer. RVT.

1987-1988

Macbett (Eugène Ionesco). Rol: Macbett. Regie: Albert André Lheureux. KVS. / *Kortsluiting* (Peter Shaffer). Rol: kolonel Melkett. Regie: Nand Buyl. KVS. / *Les liaisons dangereuses* (Christopher Hampton, naar Choderlos de Laclos). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1988-1989

Een wintersprookje (William Shakespeare). Rollen: Antigonus, de tijd, de kok. Regie: Karst Woudstra. KVS. / *Familiezaken* (Alan Ayckbourn). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Molières Misanthrop* (Botho Strauss). Regie: Senne Rouffaer. RVT.

1989-1990

Chaos is God het naast (Lars Norén). Rol: Ernst. Regie: Karst Woudstra. KVS. / *De arena* (Eduardo Manet). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1990-1991

Lange dagreis in de nacht (Eugene O'Neill). Rol: James Tyrone. Regie: Franz Marijnen. KVS. / *Eindspel* (Samuel Beckett). Rol: Hamm. Regie: Franz Marijnen. KVS. / *Lulu* (Frank Wedekind). Rol: Dr. Ludwig Schoning. Regie: Jean-Pierre De Decker. KVS. / *De dag van morgen* (Alan Ayckbourn). Regie: Senne Rouffaer. KVS. / *Blankenberge* (Tom Lanoye). Regie: Senne Rouffaer. NTG.

1991-1992

Drie zusters (Anton Tsjechov). Rol: Tsjeboutjkin. Regie: Franz Marijnen. KVS. / *La Grande Magia* (Eduardo de Filippo). Rol: professor Otto Marvuglia. Regie: Jean-Pierre De Decker. KVS. / *De naakten kleden* (Luigi Pirandello). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1992-1993

Vaudeville (naar *Het jubileum*, *De bruiloft* en *Zwanezang* van Anton Tsjechov). Rollen: diverse. Regie: Jappe Claes. KVS. / *Het kerkhofclubje* (Ivan Menchell). Regie: Senne Rouffaer. KVS.

1993-1994

Koning Lear (William Shakespeare). Rol: Albanië. Regie: Franz Marijnen. KVS. / *De misantroop* (Molière). Rol: Acaste. Regie: Franz Marijnen. KVS.

1994-1995

Oidipus / In Kolonos (Hugo Claus, naar Sophocles en Seneca). Rollen: Tiresias, Theseus. Regie: Franz Marijnen. KVS. / *Maat voor maat* (William Shakespeare). Rol: Escalus. Regie: Lidwien Roothaan. KVS. / *De kunst van het vragen* (Peter Handke). Rol: man van het oude paar. Regie: Lucas Vandervost. KVS.

1995-1996

Kwartet (Heiner Müller). Rol: Valmont. Regie: Lidwien Roothaan. KVS. / *De storm* (William Shakespeare). Rol: Prospero. Regie: Franz Marijnen. KVS.

Filmrollen

- 1954 *Atcha*. Scenario en regie: Rik Kuypers.
 1965 *De man die zijn haar kort liet knippen*. Scenario: Anna de Pagter en André Delvaux (naar Johan Daisne). Regie: André Delvaux.
 1966 *Het afscheid*. Scenario: Roland Verhavert en Ivo Michiels. Regie: Roland Verhavert.
 1968 *Monsieur Hawarden*. Scenario: Jan Blokker (naar Filip De Pillecijn en Henry Pierre Faffin). Regie: Harry Kümel. / *Un soir... un train*. Scenario: André Delvaux (naar Johan Daisne). Regie: André Delvaux. / *Les gommies*. Scenario: René Micha (naar Alain Robbe-Grillet). Regie: Lucien Deroisy.
 1972 *Jonny en Jessy*. Scenario en regie: Wies Andersen.
 1979 *Een vrouw tussen hond en wolf*. Scenario: André Delvaux en Ivo Michiels. Regie: André Delvaux.
 1982 *Wodka orange*. Regie: Dominique Deruddere (kortfilm).
 1983 *Brussels by night*. Scenario en regie: Marc Didden.
 1984 *De schorpioen*. Scenario: Ben Verbong en Pieter de Vos. Regie: Ben Verbong.
 1985 *Istanbul*. Scenario en regie: Marc Didden.
 1986 *Het gezin van Paemel*. Scenario: Hugo Claus, Paul Cammermans en Jan Blokker (naar Cyriel Buysse). Regie: Paul Cammermans.
 1988 *L'oeuvre au noir*. Scenario: André Delvaux (naar Marguerite Yourcenar). Regie: André Delvaux.
 1992 *Minder dood dan de anderen*. Scenario en regie: Frans Buyens.
 1993 *Ad fundum*. Scenario: Marc Punt. Regie: Erik Van Looy.

Televisierollen

- 1954-1955 *Zacheus* (Eugeen Winters). Regie: Ast Fonteyne. NIR.
 1957-1958 *De reis om de wereld in 80 dagen* (jeugdserie). Scenario: Lode de Groof (naar Jules Verne). Regie: Bert Struys. NIR.
 1958-1959 *De voltallige bemanning* (Robert Mallet). Regie: Ast Fonteyne. NIR.
 1959-1960 *Het proces tegen Jezus* (Diego Fabbri). Regie: Ast Fonteyne. NIR. / *Manko Kapak* (jeugdserie). Scenario: Lo Vermeulen en Karel Jeuninckx. Regie: Bert Struys. NIR.
 1960-1961 *Jeanne en de rechters* (Thierry Maulnier). Regie: Ast Fonteyne. BRT.
 1961-1962 *Het mes der barmhartigheid* (Stefan Andres). Regie: Ast Fonteyne. BRT. / *Tijl Uilenspiegel* (jeugdserie). Scenario: Lo Vermeulen en Karel Jeuninckx. Regie: Bert Struys. BRT.
 1964-1965 *Kapitein Zeppos I* (jeugdserie). Scenario: Lode de Groof. Regie: Bert Struys. BRT.

- 1967-1968 *De dood van mijnheer J.B. Serjanszoon, orator didacticus* (Herman Teirlinck). Regie: Johan de Meester en Bert Struys. BRT.
- 1968-1969 *Kapitein Zeppos II* (jeugdserie). Scenario: Lode de Groof. Regie: Bert Struys. BRT.
- 1969-1970 *L'amante anglaise*. Scenario (naar Marguerite Duras) en regie: Harry Kümel. BRT.
- 1972-1973 *De arme edelman*. Scenario: Evrard Uwents (naar Hendrik Conscience). Regie: Maurits Balfoort. BRT.
- 1974-1975 *Centraal Station I* (serie). Scenario: Hans Keuls. Regie: Paul Cammermans. BRT-KRO.
- 1976-1977 *Centraal Station II* (serie). Scenario: Hans Keuls. Regie: Paul Cammermans. BRT-KRO.
- 1977-1978 *Rubens, schilder en diplomaat* (serie). Scenario: Hugo Claus. Regie: Roland Verhavert. BRT-KRO.
- 1978-1979 *Maria Speermalie* (serie). Scenario: Antonin Moskalyk, Johan Boonen en Drahoslav Makovicka (naar Herman Teirlinck). Regie: Antonin Moskalyk. BRT-AVRO.
- 1995-1996 *Buiten de zone* (serie - gastrol). Scenario: Bart De Pauw. Regie: Luc Coghe. BRTN.
- Wittekerke* (serie - gastrol). Scenario: Jan Devos. Regie: Serge Bierset, Noël Degeling, Ludwig Dierinck en Philippe Lepez. VTM-D & D Productions.

Televisieregie

- 1961-1962 *De vernederden en de gekrenkten* (André Charpak, naar Fjodor Dostojevski). BRT.
- 1965-1966 *Johan en de Alverman* (jeugdserie). Scenario: Lo Vermeulen en Karel Jeuninckx. Regie met Bert Struys. BRT.
- 1966-1967 *Axel Nort* (jeugdserie). Scenario: Lode de Groof. Regie met Bert Struys. BRT.
- 1969-1970 *Fabian van Fallada* (jeugdserie). Scenario: Lo Vermeulen en Karel Jeuninckx. Regie met Bert Struys. BRT.
- 1972-1973 *De kat* (jeugdserie). Scenario: Lode de Groof. Regie met Bert Struys. BRT.
- 1979-1980 *Everard t'Serclaes*. Scenario: Edward De Maesschalck (naar Hendrik Conscience). Regie met Vincent Rouffaer. BRT.
- 1987-1988 *Geschiedenis mijner jeugd* (serie). Scenario: Libera Carlier (naar Hendrik Conscience). Regie met Vincent Rouffaer. BRT.

SELECTIEVE BIBLIOGRAFIE

Archiefmateriaal

Vlaams Theater Instituut Brussel. Koninklijke Vlaamse Schouwburg Brussel. Nederlands Toneel Gent. Theater Zuidpool. Beeld- en Klenkarchief BRTN. Theater Instituut Nederland. Archief Senne Rouffaer.

Overzichtsartikels

- Benoy, Peter; Eddie Vaes en Gerd Van Limbergen. *RVT / Theater Zuidpool 1945-1994*, Antwerpen: Theater Zuidpool, 1994.
- Decan, Rik (ed.). 'Senne Rouffaer', in: *Wie is wie in Vlaanderen 1989-1993*. Biografische encyclopedie, Brussel: BRD, 1989, 936.
- Sels, Geert. 'KVS viert 70-jarige acteur Senne Rouffaer', in: *De Morgen*, 21 januari 1996.
- Van Gansbeke, Wim. 'Senne Rouffaer voorgesteld als waarnemend KVS-direkteur. Initiatief van "KVS blijft"', in: *De Morgen*, 25 augustus 1992.
- Grossey, Ronald. *Groot lexicon van de t.v. series uit de fabuleuze jaren 50-60*, Antwerpen: Standaard Uitgeverij, 1995.
- Meert, Hugo. *Open doek. Honderd jaar Koninklijke Vlaamse Schouwburg*, Brussel: Uitgeverij Hoste, 1977.
- Opsomer, Geert. 'Uitdagingen voor honderdjarigen. Drie repertoiretheaters op zoek naar een rol', in: *Etcetera*, 21-22, mei 1988, 2-9.
- Thielemans, Johan. 'Het gebrekkige instrument. Schermen als Laurence Olivier, dansen als Fred Astaire', in: *Etcetera*, 11, juni 1985, 23-28.
- Tindemans, Carlos e.a.. *Op de top van de citadel. Over Alex Van Royen*, Antwerpen: Dedalus, Vlaams Theater Instituut, 1989.
- Groeten uit Brussel. De Koninklijke Vlaamse Schouwburg 1993-1997*, Brussel: Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1996.

Interviews (selectie)

- Bl. 'De speeldrift van Senne Rouffaer', in: *Steps Magazine*, februari 1996.
- Brouwers, Toon. 'In de kijker: Senne Rouffaer', in: *De Scène*, februari 1987, 3-5.
- Brusselselaers, Jan. "'Het pastoorsfabriekske, die volmaakt verloren tijd". Senne Rouffaer in Klasgenoten', in: *TV-Expres*, 15 mei 1989, 10-11.

- Decruynaere, Filip. 'Kapitein Zeppos wordt zeventig vandaag', in: *Het Volk*, 19 december 1995.
- De Keyzer, Frank. 'Senne Rouffaer Thalia-laureaat', in: *De Nieuwe Gazet*, 9 juli 1985.
- De Keyzer, Laurens. 'Het instrument van de acteur', in: *De Standaard Magazine*, 23 februari 1996, 31.
- Dosogne, Ludo. 'Kapitein Zeppos voorbij. Senne Rouffaer is bezorgd over de mensheid', in: *Gazet van Antwerpen*, 16 december 1995.
- Dreesen, Jaak. 'Het ellendige van het toneel bij ons is, dat je om den brode stukken moet spelen die je worden opgedrongen', in: *De Bond*, 2 april 1971.
- Meert, Hugo. 'Tweemanschap werkt aan wereldcreatie. Bokken klaargestoomd', in: *Het Laatste Nieuws*, 10 april 1974.
- Meert, Hugo. 'Senne Rouffaer temt feeks', in: *Het Laatste Nieuws*, 19 maart 1975.
- Meert, Hugo. 'Julius Caesar in de twintigste eeuw', in: *Het Laatste Nieuws*, 29 augustus 1978.
- Rasquin, Luc. 'Senne Rouffaer: "Een schoon spektakel opvoeren interesseert me niet"', in: *De Rode Vaan*, 21 september 1987, 20-22.
- Schokkaert, Ben. 'Kapitein Zeppos wordt zeventig. KVS viert Senne Rouffaer', in: *De Scène*, december 1995, 6-8.
- Segers, Toni. 'Jong regisseur interviewt Senne R. te B. (fictie)', in: *De Scène*, november 1985.
- Sels, Geert. 'Ademen als het personage. Senne Rouffaer speelt voor zijn 70ste verjaardag Prospero in *De Storm*', in: *De Morgen*, 16 januari 1996.
- Six, Gerrit. 'Senne Rouffaer: "Wat er staat, kan niet verbeterd worden". Het theaterbeest wordt 70', in: *De Financieel-Economische Tijd*, 16 december 1995.
- Smekens, Freddi. 'Senne Rouffaer', in: *Deze Week in Brussel*, 21 augustus 1991.
- Vandendaele, Rudy. 'Het heeft mij heel veel moeite gekost om de demon in mij te aanvaarden'. Zeventig jaar Senne Rouffaer', in: *Humo*, 7 november 1995, 150-155.
- Van Den Dries, Luk. "'Je moet er van alles afkrabben". Drie conservatoria om acteurs te vormen', in: *Etcetera*, 17, maart 1987, 2-6.
- Van Den Eede, Dirk. 'Senne Rouffaer: "Teaterbeleid is niet hetzelfde als tewerkstellingsbeleid"', in: *Intermediair*, 14 februari 1986, 5-7.
- Van Den Eede, Dirk. 'Senne Rouffaer: "Korruptie is van alle tijden"', in: *De Morgen*, 15 mei 1987.
- Van Der Speeten, Geert. 'Eerst spelen, dan filosoferen. Nand Buyl en Senne Rouffaer over *Eindspel* in de KVS', in: *Gazet van Antwerpen*, 21 februari 1991.
- Van Der Speeten, Geert. "'In het teater begint de wereld om de zes weken opnieuw". Senne Rouffaer zeventig', in: *De Standaard*, 16-17 december 1995.

- Van Gansbeke, Wim. 'Te midden van nergens. Senne Rouffaer regisseert parabel van Eduardo Manet. KVS-Brussel creëert *De Arena*', in: *De Morgen*, 5 februari 1990.
- Van Gansbeke, Wim. 'Klem tussen kunst en leven. KVS creëert Alan Ayckbourns *De dag van morgen*', in: *De Morgen*, 24 mei 1991.

Dit is een uitgave van Vlaams Theater Instituut v.z.w. in samenwerking met de studierichtingen Theaterwetenschap van de vier Vlaamse universiteiten: U.I.Antwerpen, Universiteit Gent, K.U.Leuven, V.U.Brussel.

Hoofdredacteur

Geert Opsomer

Redactieraad

Pol Arias, Annie Declerck, Ronald Geerts, Erwin Jans, Rudi Laermans,
Ann Olaerts, Frank Peeters, Luk van den Dries, Marianne van Kerkhoven,
Jaak van Schoor

Vormgeving

Inge Ketelers

Druk

Cultura, Wetteren

Oplage

500 ex.

Kritisch Theater Lexicon 1, Portret Senne Rouffaer

Auteur

Peter Anthonissen

Research

Peter Anthonissen, Ilse Boogers, Leen Broeckx

Eindredactie en correctie

Geert Opsomer, Griet Vandewalle

Foto Senne Rouffaer

KVS

Vlaams Theater Instituut v.z.w., Saintelettesquare 19, 1000 Brussel, 02/201.09.06

ISBN 90-74351-06-9 — D/1996/4610/02

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Het Vlaams Theater Instituut is een centrum voor onderzoek, documentatie, advies en promotie van de podiumkunsten. Het Vlaams Theater Instituut wordt betaald door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Kunst en is gesponsord door de Nationale Loterij en Océ.

In 1996 verschijnen volgende portretten: Senne Rouffaer, Dries Wieme, Jan Walravens en Rudi van Vlaenderen. Voor 1997 zijn acht portretten van hedendaagse choreografen en theatermakers in voorbereiding.

© 1996 / Verantwoordelijke uitgever: Ann Olaerts